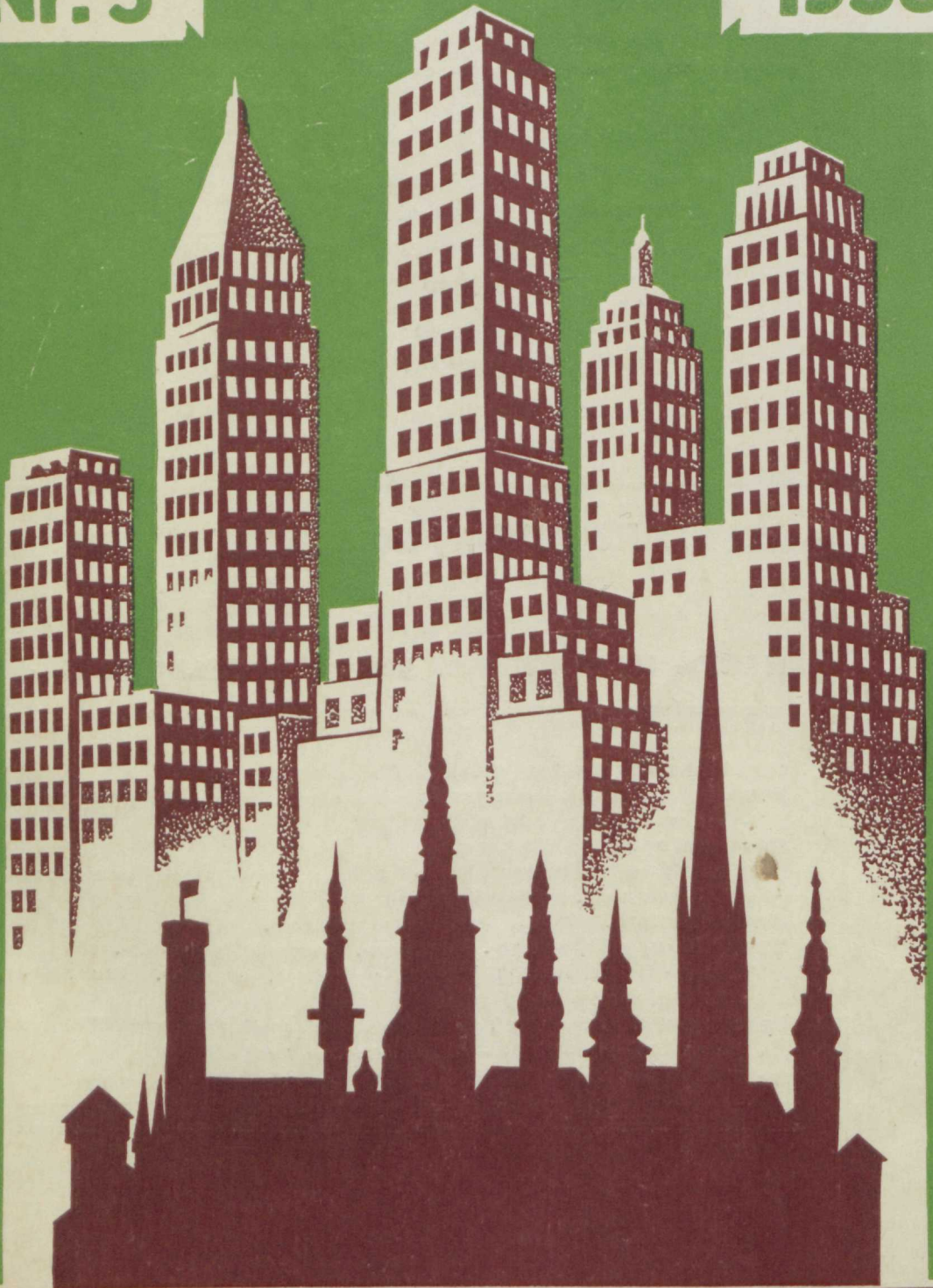

VÄLIS-EESTI

Nr. 5

1936

A/S. FRANZ KRULL

asut. 1865. a.

Masinaehitusvabrik, Tallinn, Kopli t. 68.

Müügiosakond ja laod: Tartus, Raekoja 13.

Valmistab võistlemata headuses:

masinaid, sisseseadeid, aurukatlaid, igat seltsi põllutööriistu, keskkütte malmraadiaatoreid ja katlaid, Malmi- ja vasevalu, Parandused ja šveisimine.

Töö eest täielik vastutus.

Nõudke eelarveid ja prospekte!

Möödukad hinnad.

Möödukad hinnad.

EESTI ARSTIDE-KLINITSISTIDE ÜHINGU ERAHAIGLA

NARVA MAANTEE 6-a, TALLINN. TELEFON 428-80

Statsionaarne ravi igal erialal. Alaline arstlik valve.

Röntgeni kabinett: läblvalgustused, ülesvõtted, röntgeneraapia (ravi). Tasud vastavalt keskhaiгла taksidele.

Raadiumi ravi.

Elektrikabinett: diatherma, kõrgustikpäike, sinine valgus, elektrivibratsioonid, neljaraku vann, diatherma mudaga.

Massaashi kabinett: üldine ja osaline massaash.

Vesiravila: männiekstrakti-, meresoola-, Haapsalu tervismuda-, söehappe-, pärmi- ja vahuvannid, istevann, valguskapp, aurukapp, charcot shoti, kapillar, aurutushid.

Laboratoorium: kliinilised, bakterioloogilised analüüsid ning kvantitatiivsed, keemilised ja mikrokeemilised määramised vees.

Soodsam ostukoht väliseestlastele

on

„PÄEVALEHE“

raamatukauplused, kirjanduse- ja paberilaod.

Tallinnas, Suur Karja tän. 23 ja Pikk tän. 2.

SOOVITAME SUURES VALIKUS:

Kõiki eestikeelseid raamatuid,
maakaarte, linnaplaane ja vaatekaarte.
Riigi- seltskonnategelaste päevapilte ja postkaarte.

Kõigi Eestis ilmuvate ajakirjade peale tellimiste vastuvõtmine.
Tellige ainult meie kaudu Eesti algupärast- ja tõlkekirjandust.

Tellimiste täitmine asjatundlik, kiire ja korralik.

Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisus.

Tallinn — Eesti, Pikk tän. 2, oma telefoni keskjaam 428-83.

Hotell „KULD LÕVI“

Tallinn, Harju 40.

Telefon 426-27. Telegrammid: Kuldiõvi Tallinn. Box 347.

1935. a. täielikult ja ajanõuetele
vastavalt **ümberehitatud. 100**
tuba hinnaga 3–15 krooni.
Suuremad ja vähemad ruumid
koosviibimisteks.

Parim köök.

Lift - Garage.

Teie vajate kvaliteeti — meie anname Teile seda.

Ainult kvaliteetmööbel suudab rahuldada Teid kestvalt.

Mööblitehas a-s., „Massoprodukt“

Tallinnas, S. Tartu mnt. 73.

Külastage meid!

UNION

kevaduvised!

VÄLIS-EESTI

VÄLISEESTLASTE AJAKIRI

MAI, 1936

Nr. 5.

8. AASTAKÄIK

Harutlusi asumaade küsimuse ümber.

Sõnum Hispaania lehes. — Vastuväiteid asumaade soetamise kavadele eesti ajakirjanduses. — Väliseestlaste koondamise vajadus asundustesse. — Hääli Lõuna-Ameerikast.

Möödas on need ajad, kus ookeani taga asus veel küllaldaselt tundmatuid maid, mida ei olnud veel riivanud ei tsivilisatsioon ega kultuur ja kus ei olnud välja kujunenud mingit kõrgemat riiklikku kordagi. Need olid siis „ei kellegi“ maad, mis nagu ootasid vallutajaid ja valitsejaid. Tol ajal ei imestanud keegi, kui mõne väikese riigi vaprad meresõitjad, avastades sellise tundmatu saare või maa-ala, kinnitasid selle kuuluvaks oma riigile. See oli aeg, kus sellised väikesed riigid, nagu Holland, Belgia, Portugal j. t. kogusid omale mäaratuid asumaid ja rikastusid nende ekspluaateerimisest.

Olnuks meie väike Eesti tol ajal juba iseseisev riik, küllap leidnuks temagi julged meresõitjad kuskilt vallutamata saari ja heisanuks seal eesti lipu! Ei siis olnuks nüüd üldse vaja murda selle üle pead, kuidas koondada võõrsile veerenud eestlaste peret või kuhu juhtida oma rändamishimulisi noori, nagu ei ole seda muret hollandlastel, belglastel ja teistel väikeriikidel, kel asumaad, rääkimata suurriikidest.

Kui nüüd julgeda unistada oma asumaa-de soetamisest, kas või tervishoidliku koloonia asutamisestki, siis unistusenagi ta tundub mõnelegi liig julge, et mitte kutsuda esile vastuväiteid.

Kuivõrd hell ollakse ses küsimuses nüüd-sel ajal, tõendab juba seegi, et Joh. Maide mõttemõlgutusi selles küsimuses on märgatud välismaagi ajakirjanduses. Sel puhul on hispaania ajalehed need, kes pahanda-tult sõna võtavad, sest Joh. Maide kirjutis puudutas eeskätt Hispaaniale kuuluvate Vahemere saarte ostmise võimalusi.

Oleme saanud ühe väljalõike hispaania lehest, kus suure pealkirjaga teatatakse: „Eesti soovib omandada Cabre-ra saare. Kavatses seal asutada sanatooriumi“.

Ja edasi pajatab sõnum:

„Tallinn (Estonia), 3. IV. Ajalehed on ära toonud artikli, mida hiljuti avaldas üks eesti ajakiri, mis on äratanud suurt tähelepanu, kuna sellest nähtub, et asumaade ihasid ei oma mitte ainult suured rahvused, vaid ka väikesed; vähemalt käesoleval juhul ei kavatseta vägivaldset vallutamist, vaid ainult territooriumide omandamist.

Tõeliselt, äratoodud artiklis nõutakse üht asumaad Eestile, õigustades seda nõudmist tolle maa mitterahuldava kliimaga, kus kange külm tingib tervislikuma maa-ala kasutamise vajaduse.

Artikli autor õhutab Tallinna (Reval'i) valitsust astuma samme Eestile väikesed

Hispaania saare Cabrera omandamiseks, mis asub Baleaaride saarestikus ja mille soe kliima teeks sellest tõelise Eesti rahvusliku sanatooriumi. — Cosmos.“

Väljalõikele juures lisatud kirjas, mis saadetud ühele eesti riigitegelasele, märgitakse, et on väga raske uskuda, et Hispaania nõustuks ära andma ükskõik missugust pisematki lapikest oma maa-alast.

Kuid see ei ole takistanud välismaalasi-eraisikuid, kellele kuulub mõni saareke, huvitumast Eesti saare-ostukavatsustest. Samast Hispaania saarestikust müüks ära üks Hispaania aadlik meeledli endale kuuluva saarekese... Eraisikutele kuuluvaid saari pakutakse müüa mujalgi (Inglismaal keegi miljonär tahtvat müüa omale kuuluvaid saari, millest ta tüdinenud). Kui ostu-müügi kaasaskäivana ei soovitaks näha riikliku valduse muntumist, ei oleks ju saare ostmisel ees mingisuguseid erilisi raskusi!...

Kui J. Maide on veendunud Eesti asumaade pooldaja ja nende vajadust püüab igati põhjendada, siis on teisi, kes tema kavasad samuti küllalt põhjendades peavad täiesti teostamatuteks.

Peale A. Tamm'e, kes võttis sõna käesoleva ajakirja veergudel asumaade soetamise mõtte vastu, kirjutab „Päevalehe“ pikemas juhtkirjas A. T(ammer) muuseas:

„Tuleb võtta arvesse, et asumaa korraldamise, korrashoidmise ja kaitsmise kulud on meie tibatillukese jõu juures niivõrd suured, et meie paremgi tahtmise juures neist ei saa üle. Sõjakäiku me asumaa võitmiseks korraldada ei saa ja sõjakäik tuleks kallimigi, kui mõne maatüki ostmine mõnelt võõralt riigilt. Keegi ei müü aga oma maad odavalt ja väikesegi saare ostmisel tuleks meil arvestada miljoneid. Edasi. Mis teeksime meie 17 rkm. suuruse Cabrera saarega, kus praegu 42 inimest, või 4-rkm. pindalaga Dragomera saarega, kus seni puuduvad elanikud, kui me sinna ei hakka ehitama elamuid? Kas on keegi arvestanud, mis läheks seal maksuma elamute püstitamine, kas on keegi arvestanud, kuidas meie asunikud leiaksid seal teenimisvõimalusi, kas on keegi arvestanud, mis läheks seal maksuma politsei, rannakaitse, üldise julgeoleu, posti jne. korraldamine?

Üks suurem soodustus, mida asumaa pakub emamaale, on teatavasti see, et ta võimaldab emamaale saada tooraineid (kui neid asumaal on) oma rahas ja mitte välisvaluutas. Riigil võib tekkida tõepoolest välisvaluuta nappus, nii et ta ei suuda tooraineid muretseda, nagu seda on lugu Saksamaa, Itaalia ja Jaapaniga. Ent tarvisminevaid tooraineid ei leidu mitte igal pool asumaades võrdset, vaid üksikud asumaad omavad siin maailmaturu varustaja tähtsuse. Need tähtsamad asumaad on aga oma ajaloolises käigus võtnud juba enamuses kas täiesti iseseisvate riikide või dominioonide ilme, kes Rahvasteliidu liikmed ja kelle suveräniteet on tema kaudu kaitsitud.“

Uued asumaad, leiab ta, nõuavad liiga suurt kapitali investeerimist ja üldse asumaad nüüdsel ajal ei olevat enam nii tulutoovad, kui arvatakse. Toorainetega varustamist võidavad aga korraldada ka rahvusvahelise organi kaudu, milles siis ka Eesti võiks olla osanik.

*

Välis-Eesti liikumise seisukohast ei ole mõtet kulutada jõudu oma asumaa soetamise mõtte propageerimisele, milline töö tõesti tundub praeguste olukordade juures liigagi viljatu. Seda rohkem peaksime meie aga tõstma esile eesti rahvuslike asunduste loomise küsimuse nendes maades, kuhu on suuremal arvul rännanud välja eestlasi, — niisuguste asunduste, mis töötavad teiste riikide piirides kohalikkude seaduste raames ja erikokkulepetega loodud soodustuste alusel.

Peale suuremat eestlaste väljarändamist Lõuna-Ameerikasse nende ridade kirjutaja algatas mõtet, et kas ei peaks asutama sinna eesti asundusi, kuhu võiks koondada eestlasi, et paremini säilitada nende rahvust võõrsil ja korraldada sidet kodumaa-ga*). Asunduse loomiseks aga väliseestlaste oma initsiatiiv oli liig nõrk ja ka jõud väike ning nii valgusid eestlased laiali üle terve Lõuna-Ameerika. Eestlasi-farmerid leidub nüüd seal üksikutena kõikjal, kus nad paratamatult on määratud juba teises põlves ümberrahvustumisele. Küll võinuks siis aga võtta eeskuju kas või

*) Välis-Eesti Almanak nr. 10, 1932.

sakslastelt, kuidas asutada oma asundusi. Sakslastel on Välis-Saksa keskkorralduste toetusel loodud suured ja elujõulised asundused oma koolidega, haiglatega, postiga, omavalitsusega jne., nagu väikesed riigid riigis. Elatakse jõukalt. Et sellistes asundustes ükski sakslane oma rahvusele kaotsi ei lähe, on arusaadav.

Lõuna-Ameerika eestlaste häälekandjas „Meie Kodu“ kirjutab üks selle ajakirja kaastöölisi, kuidas lätlased omale seal on asutanud asundusi:

„Olen juba 6 aastat Brasiilias, sellest 5 aastat elanud läti koloonias „Varpas“. Miks? Aga kuhu siis õieti minna, — mõisa töösse oleks küll asjata olnud, sest töötingimused, söök ja palgaolud seal on vist paljudele juba teada, kuna aga kolooniates on see hoopis teistsugune. Näiteks siin läti koloonias maksetakse kuutöölisele 90—100 mlrs. kuus ühes korteri, valgustuse, pesupestamise ning söögiga, pealegi lapitakse ära riided. Teiseks tunnend ennast olevat nagu kodus ja teistega ühevääriline, kuna aga mõisades ole kui äramüüdnud ori.

Kuid igal ühel, kes vähegi püüab, on soov teiste käsutamiste alt lahti saada, tunda ennast selles üirikeses elus vabana kui inimene, ja et seda kätte saada, siis jääb ikkagi järele soov osta maad. Aga kuhu? — Brasiillaste hulka? See on küll vist raske, sest juba „sipelgate sõda“ nõuab organiseeritud kogu, s. o. kolooniat. Lätlastel näiteks on suuremaid koondatud kolooniaid „Varpa“ ja „Letonia“, Guata jaamast 30 km. Siis Nova Odessa, Tjuis, Romano Palises ja ka mujalgi teistes kohtades koondatud vähemaid kolooniaid.“

Edasi küsib ta kibestunult:

„Miks siis ei või eestlased koonduda oma kolooniatesse? Kas tõesti siis üksteist ei taheta näha ja ei leidu vennalikku ja sõbralikku tunnet üksteise vastu?“

Tema andmetel olevat rohkesti eestlasi teiste rahvaste kolooniates.

Kui Austraalias omal ajal oleks õnnestunud luua eesti asundust (nagu seda siis sealsete eestlaste seas J. Lukatsi ettevõttel kavatseti), ei oleks nüüd selleaegsed eestlased-farmerid (kelle lapsed juba ümber rahvustunud ja Eestile kadunud), pillatud üksikute perekondadena laiali, vaid võiksid

heal järjel elada üheskoos eesti meeles ja eesti keeles. Hõlbus oleks olnud sinna asuda siis ka hilisematel juuretuliijatel. Nii mõnigi mees oleks siis muutunud linnamehest maa-meheks.

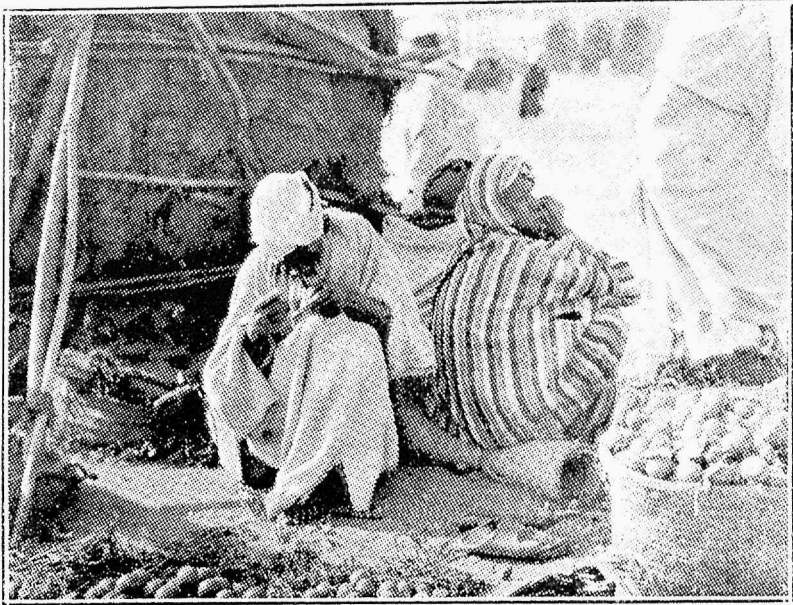
Eeskujuks võiksid olla veel eesti asundused omal ajal Venemaal, kus eestlased elasid väga jõukalt ja endaga rahul olles. Teame, milline rahvuslik vaimustus hõõgus neis asundustes. Tihti korraldati seal suuri rahvuslikke ettevõtteid. Kas oleks see olnud nii, kui need eestlased üksikutena oleksid elanud üle terve Venemaa?

Heidame pilgu vanadele eesti asundustele Põhja-Ameerikas. Vaatamata sellele, et nad aastakümneiks olid kaotanud kontakti Eestiga, ja et nende asunduste loomine oli olnud liigagi juhuslik (asundused kujunesid tihti liiga väikesed), vaatamata sellele, et nad Eestist mingisugust rahvuslikku õhust ei saanud, on seal eestlaste vanem põlv ikkagi jäänud trunks oma rahvusele. Isegi oma koole on nad pidanud ülal omal jõul. Ja kui noorem põlv siiski hakkab ümber rahvustuma, siis ei ole selles süüdi vanemad — asunikud-väliseestlased on teinud oma parema, kuid meie oleme neid jätnud liiga kauaks ükski.

On lastud mööda hea aeg asunduste loomises nii Austraalias kui ka Lõuna-Ameerikas, sest eestlased on end juba — kas hästi või halvasti — siin-seal sisse seadnud ja nendel ei ole enam nii kerge oma loodud uut kodu maha jätta. Kuid ümbritsev võõras mõju on paljudele siiski nii rusuv, et ei hoolitaks ohvritest, kui saaks asuda samasugustes tingimustes oma rahva liikmete keskele. Pealegi — nagu varem inigi väidetud — ei suuda meie kunagi tõkestada täiesti väljarändamist Eestist: kes lahkuvad rahulolematusest, kes tervisehäkkudel põhjustel, kes lihtsalt seiklushimust. Eks oleks siis ikkagi kasulik, et meie neid väljarändajaid, keda meie ei ole suutnud hoida tagasi, võiksime juhtida eesti asundustesse?

Ei saa vaielda vastu, et asumaa soetamise unistuste asemel on meil vaja pöörata tähelepanu sisekolonisatsioonile. Seda tuleb teha eeskätt. Kuid me ei tohi hüljata ka neid ettepanekuid, mis sihivad väliseestlaste eluolu parandamisele ja nende säilitamisele oma rahvusele võõrsil.

Ed. R.

Tänavapilt Marokos.
Turg tänava ääres ja kaubitsejad.

Majandusliku kriisi pigistused Marokos.

Aastate jooksul tehtud suur ülesehitav töö. — Tuluta maetud kapitalid. — Majandusliku väljasuremise hädasoht. — Kasutamata maapõue varandused. — Takistused sisserändajatele.

Dr. R. Peets.

Maroko kuulub maade hulka, kuhu aastate eest alanud ülemaailmine majanduslik kriis ulatas kõige hiljem. Mida rohkem süvenes umbusaldus üksikute Euroopa suurriikide vahel, seda tugevamini haaras kriisilaine emamaade kõrval ka nende asumaid. Prantsusmaa oma erinevate sotsiaalsete korralduste tõttu oli ja on sunnitud tegema suuri jõupingutusi riigimajanduse vaoshooidmiseks. Kuid kõige kiuste süveneb kriis ka sellel loodusevarade poolest Euroopa rikkamal maal. Tema majanduselus tekkinud seisak ilmneb nüüd ikka teravamalt ja teravamalt ka kolooniates. Nii riik kui ka üksikud rahamehed on muutunud tagasihoidlikuks kapitali mahutamisel meretagustesse

ettevõtetesse. Kuid asumaa vajab uut verd — vajab ikka ja jälle raha, vajab seda näiliselt lõpmatult, sest kõik tuleb luua. Seda eriti Marokos, kus pärisrahvad, araablased ja berberid, elavad alles keskaja primitiivset elu. Oma 25-aastase teotsemise kestel on Prantsuse protektoraadi valitsus maad korraldanud eurooplase nõuete ja maitse kohaselt: on loonud linnad, ehitanud tuhandeise kilomeetreisse ulatuvad head autoteed, on elektrifitseerinud suuremaid linnasid ja osalt raudteid, on asundanud eurooplasist maapidajaid jne.

Peale maailmasõja oldi üldiselt arvamisel, et sõjariistus rahvusvahelisi konflikte võiks veel vaevalt tulla ja sel-

**Eesti turistid külas-
tamas Maroko eest-
lasi Marrakechis.**

**Vasakult paremale:
härrad Ajaots, Kalm,
pr. Kulkoff, prl. Peets,
pr. Peets, konsul R.
Peets ja hr. Kulkoff.**

lepärast asus Prantsusmaa eriti energiliselt korraldama Marokot. Selles asumaas on nüüd kõik valmis, et mahutatud kapital võiks hakata kandma kasusid maapõuest väljatoodavate varanduste näol. On loodud kondikava, millele tuleks hakata liha peale kasvatama. Kuid kestvalt pinev poliitiline õhkkond Euroopas ja iga üksiku riigi majanduslik endassetõmbumine tõi täieliku seisaku. Nõnda on Maroko ikka alles veel põllumajanduslik maa, ehkki temal on olemas kõik eeldused tõusta esmajärguliste tööstusmaade hulka Atlassi mägedes peituvate rohkete metallide ja mineraalide tõttu. Ei puudu ka kivisöölademed ega naftaallikad. Uurimistööd maapõue varanduste ulatavuse kohta pole kaugeltki veel lõppenud. Araablase seas liigub kindel jutt, et Atlassist kaevatavat isegi hõbedat, mille asukoht aga hoitavat mägimeeste poolt suurimas saladuses.

Kohaliku tööstuse puudumisel on Maroko sunnitud palju rohkem ostma, kui on suuteline müüma: maad ähvardab loomulik majanduslik väljasuremine, kui uusi kapitale juure ei tooda. Säärane olukord kestab juba mõnda aega, ning segadused Euroopa mandril ei tööta tuua lõppu sellele ebakindlale seisukorrale.

Protectoraadi algupäevil oli iga eurooplane-sisserändaja teretulnu. Kogu maailmale on teada, et asumaadesse sa-

tuvad esmajoones inimesed, kellel kodumaal elu kuidagi äpardunud või kes seadusega sattunud vastollu. Nagu prantslased ise avalikult seletavad, koosnenud 25 aasta eest eurooplasist elanikkond Marokos peamiselt kohtu poolt karistatud või asumisele määratud isikuist. Ei ole imestada säärase elanikkonna juures, et majanduselu röövmajapidamise muljet kandis. Võeti kust saadi ja võeti niipalju kui saadi, valimata abinõusid rikkastamiseks ning sageli jäljendades oma tegevuses kohalikke araabia feodaalhärrasid. Neist „õndsatest aegadest” on pärit maa jõukamad mehed.

Praegu on olukord muutunud. Esimestele asunikudele on tekkinud kiirelt järeltulejaid, kes — suhtudes Marokole kui kodumaale ja teenides endale ausalt leiba — muudavad omakorda seltskonna normaalseks.

Peale prantslaste on Marokosse asunud eriti palju hispaanlasi, itaallasi ja kreeklasi. Prantslased kui maa peremehed moodustavad kõigiti eesõigustatud rahvakihi. Kõnelemata riigi ja omavalitsuse asutustest, kus ametnikeks on eranditult Prantsuse vabariigi kodanikud, kuuluvad ka muud üldhuvisid puudutavad eraorganisatsioonid prantslaste juhtimisele, näiteks lastevarjupaigad, suvekolooniad jne. Muu elanikkond grupeerub harilikult üksikuisse rahvustesse, kellele võimaldatud oma-

Kiri Lõuna-Aafrika eesti farmerite elust.

Eestlaste olukord rahuldav. — Väljavaateid farmi pidamiseks. — Erinevus kliimas ja taimekasvust. — Lõuna-Aafrika elu häid külgi.

Richard Lätti.

Eestlasi Lõuna-Aafrikasse ei ole asunud suuremal arvul, kuigi tingimused siia asumiseks on isegi paremad, kui mõnel teisel maal, kuhu väljarändamine Eestist on leidnud suurt hoogu.

Minu teada elab eestlasi siin kahekümne inimese ümber. Needki on asunud siia viimase kaheksa aasta kestel ja elavad laialipillatult. Seepärast ei saa siin veel juttu olla mingisugusest koondumisest seltsidesse.

Esimeseks tulijaks siia oli minu teada hr. E. Muna. Tervislikkudel põhjustel tuli kaheksa aastat tagasi Kaplinna ka minu vend Arnold. Umbes aasta töötas ta ühes kohalises lilleäris, kuni ilmus kohale hr. Fuchs, kellega ta rentis kaks farmi.

Umbes aasta hiljem tulin mina emaga; meile järgnesid mõne kuu pärast abielupaar Friedrich ja Amanda Eigeterid, ja järgmistena prl. Jürgenson, hr. J. Telg, prl. K. Põderson ja hiljem N. Põderson. Mõni aasta tagasi tuli

Lõuna-Aafrikasse ka nende õde E. Põderson.

Kolm aastat tagasi tulid hr. Viktor Kask ja mu õde Veronika. Kahe aasta eest jõudis siia mu õetütar prl. L. Terry, kes nüüd töötab juuksetööstuses, saades £ 12 kuus palka. Tema õde teenib õpilasena samal alal £ 8 kuus.

Umbes 3—4 aasta eest ilmus siia ka hr. O. Andrei, kes alul asus Port Elizabethis minu venna juures, siis minu juures, ja hiljem siirdus sisemaale teemandikaevandusse, kus ta tervise halvenedes suri mõne kuu eest.

Mõni aasta tagasi käis siin ka hr. Richard Klaos, kes hakkas kaupmeheks. Hiljem ta ostis ka ehituskruudi, kuid jättis maja ehitamise pooleli ja läks tööle kullakaevandusse. Kuulu järele temale naeratanud õnn suurema kullanoosi näol, millega ta läbi Hiina ja Siberi sõitnud tagasi Eestisse, kus ostnud suure talu.

vaheline organiseerimine ja rahvuskultuuri arendamine. Riiklikult osutuvad välismaalased Marokos hääleõiguseta töötajateks, kes kannavad prantslastega ühevõrdselt oma õlgadel maa majanduslikke raskusi, saades vastutasuks elamisõiguse.

Kui varemalt, nagu tähendatud, iga uustulnuk oli kahel käel vastuvõetav, suhtutakse praegu asujaile täiesti eitavalt, ja seda nimelt majanduslikkudel kaalutlustel. Igal valitsusel on ju kohustus oma maa elanikkude vastu; nii tunneb ka Maroko protektoraadi valitsus end kutsutud olevat abistama eeskätt juba olemasolevat elanikkonda. Kui lisaks arvesse võtta, et pärismaalastest on võrsunud vahepeal oskustööliste klass, siis osutub küll iga uus palgalise töö otsija ülearuseks koormaks. Sellepärast siis ka jälgib seaduse hoolas

silma iga Marokosse sattunud uustulnukat, et teda eemaldada maalt sunniviisil, kui viimane peaks kuidagi katset tegema palgalise tööga. Koguni vabakutselistele, näiteks arstidele, apteekritele — tehakse viimasel ajal takistusi asumisel.

Kokkuvõetult — riigimajanduslikult Maroko kiratseb, kiratsevad ka tema elanikud, tundes endal mingit tajumata raskust ja õhus seletamata pinget.

Mis puutub Maroko eestlaste seisukorda tollel imelikul ajajärgul, siis elavad nemad enam-vähem rahuldavalt, rühivad meie tõule omase visadusega ikka edasi ja ründavad mehiselt ettejuhtuvaid takistusi. Kahjuks oleme paisatud laiali üle maa, ja sellepärast puudub võimalus ühiselt jagada nii rõõmu kui ka muret.

Põllupidamises tegutsevad siin mitu eestlast. Minu asukohast umb. 500 klm. kirde poole asub hr. Endel Muna, kes oma farmis kasvatab lambaid, piimakarja, nisu ja maisi. Kaplinna läheduses Stellenbergis, siit 600 klm. läände, peab farmi ka hr. Eijeter, kasvataes kanu, piimakarja ja viinamarju. Minu enda farm asub Port Elizabethist 200 klm. läänepool ja 600 klm. Kaplinnast ida suunas. Minu farm on vaid paarkümmend klm. merest eemal, kuid asub siiski 2400 jala kõrgusel merepinna.

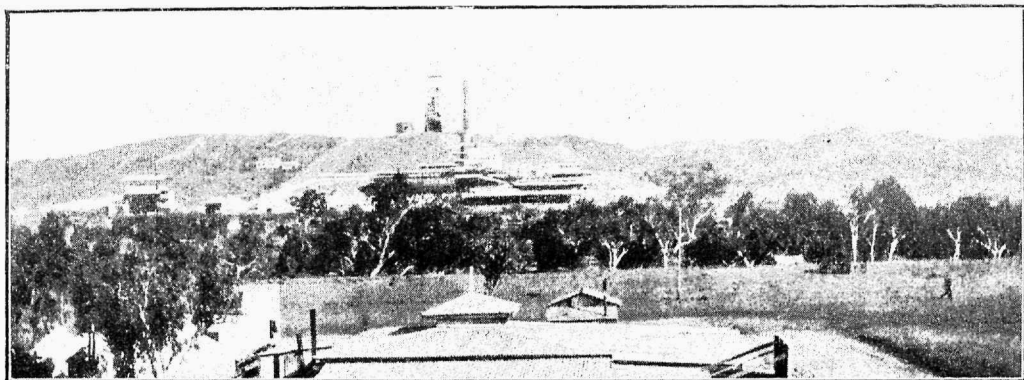
Kasvatan siin peamiselt maasikaid ja viljapuid. Siinset ümbrust peetakse maasikate ja õunapuude kasvatamiseks kõige kohasemaks.

Sobivuse puu- ja aedvilja kasvatamiseks tingib sinne kliima. Sademeterohkuse ja nende aja poolest jaotub L.-Aafrika kahte ossa. Siit läände asub n. n. talvevihmade piirkond, kus suvel vahest 3—4 kuud ei tule vihmata, talv seevastu on aga väga sademeterohke. Minu asukohast idapool sajab vihma vaid suvel. Kuna asun kummagi piirkonna vahepeal, saan vihma oma farmis kogu aasta kestel. Ja pealegi on sajad siin kõige tugevamad kevadel, millal neid kõige rohkem tarvis. Läänepool on suvi liig kuum ja kuiv, ja seda maasikad ei salli. Idas küll jahutavad suvevihmad osaliselt ka temperatuuri, aga see püsib ikkagi liig kõrge. Minu asukohas puhuvad tuuled enamasti lõuna-läänest, tuues jahutust lõunanaba-jäämägedelt ja seetõttu valitseb siin kesksuvel päriselt mõnus ja paras temperatuur.

Praegu elab minu pool Viktor Kask, kes kavatseb tulevikus ka endale aia asutada. Rohkem ei tea ma eesti põllumehi ümbruses olevat. Preilid Terry'd, nagu mainisin, töötavad juukseäris ja on omaga rahul. Minu õde asutas õmbleja-äri, ostis maja ja on ka omaga rahul. Minu vend peamiselt ehitab maju, kuid sekka harib ka aeda. Preilid Põdersonid on enamasti juba abielus ja olevat üsna õnnelikud. Ainuke sinne eestlane, kes siinse elu kohta rahulolematust avaldanud, oli prl. Jürgenson, kes kurtis, et tal olnud Eestis parem teenistus. Aga seda kuulsin

temalt vaid alul, praegu ei tea ma temast midagi.

Põllumehe seisukohalt võiks Aafrika elu häid külgi ja paremusi näha järgmistena: 1) Tööd võib jagada enam-vähem ühtlaselt 12 kuu peale, kuna Eestis ta kuhjub tegelikult vaid neljale kuule. 2) Tööpäev pole siin kunagi liig pikk ega ka liig lühike. Siin töötatakse päevas keskmiselt 10—14 tundi; Eestis aga 6—18 tundi. 10-tunnine magamisaeg lubab inimesel end korralikult välja puhata ka suuremast väsimusest. 3) Põllult võib saada aastas mitu saaki. 4) Siin pole muret küttmaterjali pärast. Mõned akaatsia-liigid siin kasvavad teibaks ja latiks kahe aastaga ja palgiks nelja aastaga. 5) Ehitamine siin on odav. Häid ehituskive on kõikjal käepärast. Kuna siin pole külma, mis lõhuks seinu või hoiaks nad niisked, asetatakse siin kivide vahele lihtsalt pori, ja ainult suuremate majade kiviseinad krohvitakse väljaspoolt tsemendiga. Samuti pole siin tarvilik ehitada tubadesse ahjusid ega tarvitada külma kaitseks kahekordseid aknaid. Koduloomad asuvad siin harilikult lageda taeva all, ainult jõukamad farmerid ehitavad loomadele ka vihmavarju. 6) Loomatoidu tagavara siin pole tarvilik. Ölgede põletamine on siin igapäevane nähe. 7) Nisuväljadele (muud kõrsvilja siin ei kasvatatagi, peale kaera, mida külitakse kehvematele maalappidele) tarvitatakse põllurammuna vaid superfosfaati. Laudasõnnikut pannakse ainult aedviljale (mais, kõrvits, türgi uba ja kartul). 8) Oma saaduste turustamiseks pole tarvis põllumehel neid vedada linna endal, vaid ta saadab nad sinna raudteel, misjärele turuhoones agendid nad müüvad enampakkumisel ja saadavad raha postiga koju kätte. 9) Lõuna-Aafrika põllu- ja aiasaadused alati leiavad eriti soodsa turu Inglismaal, kuna siin saak koristatakse aastaajal, kus Euroopas valitseb talve pakane. 10) Siinne ilmastik on tervislik. Väga harva kuudub siin tiisikusest ja muudest ilmastikut tingitud haigustest. Üsna levinud haiguseks osutub siin aga südamehaigus. Ent seda tuleb näha eeskätt vaid tsivilisatsi-

Mount Isa kaevandus Queenslandis, Austraalias.
Üidvaade linna poolt.

Eestlased Mount Isa tina- ja hõbedakaevanduses, Austraalias.

Kaevandustöölise linn. — Rahvuste paabel. — Head palgad, kuid tervisele mõjuv töö. — Kokkuhoidlikud eestlased jõuavad lühikese ajaga heale järjele.

Ed. Fr. Lepp.

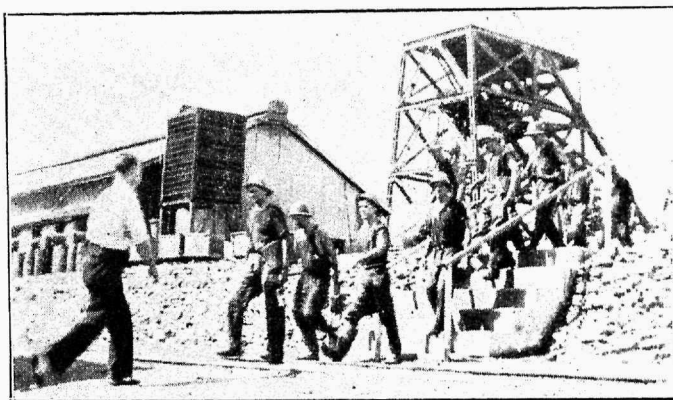
Mount Isa kaevandused ühes samanimelise linnaga asuvad Queenslandi osariigis, Austraalias. Vaikse ookeani kaldast asub ta 603 miili kaugusel lääne poole ja on raudteega ühendatud Townsville linnaga, kuna teisi otsekohtseid ühendusi Mount Isal ei ole. Põhja pool on Carpentaria laht umbes 300 miili kaugusel ja sinna pääseb ainult viletsat mägist maanteed mööda. Maa-koht asub 1253 jalga kõrgemal merepinnast ja kujutab endast kõrbe, mis omab vähe rohelist värvi ainult peale vihmasid. Küll tabab silm sageli ilusaid rohuga kaetud kohti, kuid lähemal vaatlemisel selgub, et seal kasvab okkiline kõrverohi „spinifex”. Metsa kui seesugust ei näe nii kaugel, kui silm ulatab. Kohati aga kasvavad eri sorti mägikummipuud, kääbused, jändrikud, mis ainult põletispuudeks kõlbavad. Tarbepuid veetakse sadade miilide kauguselt.

Linn koosneb kahest osast: üks on riigi maa peal asuv, elanike arvuga ligi 2100, kuna teine kaevanduse poolel ja

maal asub, elanike arvuga 1870. Kaevandusevalitsus on oma tööliste ja ametnike jaoks ehitanud kasarmud või barakid, mis koosnevad ruumidest kahe või ühe inimese jaoks, ja mitmesuguses suuruses maju perekonnaga tööliste ja ametnikkude jaoks. Igale poole on seatud sisse elekter ja veevõrk. Et kohapeal vastavaid veetagavarasid ega allikaid ei ole, siis juhitakse vesi 24 miili eemal asuvast Rifle Creek'ist torustikku mööda kaevandusse.

Veebruarikuu statistiliste andmete järele oli Mount Isas üldse tööl 1273 inimest, neist 659 maaalustel töödel, ülejäänud maa peal. Praegusel silmapilgul on siin 11 eestlast tööl, neist 9 maa all ja 2 puutöölistena.

Mount Isa kaevandus on vististi ainuke maailmas, kus nii paljudest rahvusest töölisi on kokku kogunud. Siin võite kohata esindajaid igast Euroopa rahvusest, välja arvatud puhastverd mustlased; siin on hiinlasi, hindulasi, afghaane, malailasi ja mitmesugust segaverd tõmmusid rahvaid. Suurema

Mount Isa kaevandus-
töölised tulevad maa
alt ülesse peale töö
lõppu.

prots. välismaalasist moodustavad soomlased ligi 200-pealise tööliste perega, siis jugoslaavlased, venelased ja teised. Mõõdunud aastate jooksul on siin palju eestlasi töötanud, kuid praegune arv — 11 — on kõige suurem ühel ajal tööl olevatest. Nende ridade kirjutaja ja Joh. Kippasto on eestlaste hulgast perekonnainimesed, teised kõik vallalised.

Kaevandus on alles algamise ajajärgus ja töö käib ainult kuni 600 jalani maa all, viiel korral. Räägitakse, et metallkivikiht ulatuda kuni 2500—3000 jalani ja tööd jätkuda praegusega võrreldes, vähemalt 50—60 aastaks. Veebruarikuul oli ühe nädala jooksul jahvatatud metallkivi 12.523 tonni, millest saadud 713 tonni tina-hõbedat ja 1406 tonni tsingimulda. Et pääseda kõrgest väljaveotollist puhta hõbedat pealt, siis saadetakse saadused kõik kangides Londoni, kus tina hõbedast eraldatakse. Nii toimitakse ka tsingimullaga, mis Inglismaal töötatakse ümber metalliks.

Töö käib kohati 3 vahetuses maa all, suuremalt jaolt aga 2 vahetuses, 44 tun- di nädalas. Palgad on lihttöölistel 16 šillingit 10 penni ja masinameestel 18 šillingit 10 p. päevas, kuna tükitöö- hinnad on mitmekesisemad ja oleneb töölistest, kuipalju nad jõuavad tee- nida. Keskmiselt teenivad tükitöölised 30 šillingit päevas. On kohti, kus kuni 2 naelani ja isegi üle teenitakse, kuid neid on vähe, ja suuremalt jaolt on teenistus 25 kuni 35 šill. päevas.

Elu on võrdlemisi kallim kui teistes Austraalia linnades: ühissöögimajas maksab nädala toit 28 šillingit, üür ba- rakkides 2—6 ja ühiskorteris 5 šillingit nädalas. Toit kaevanduse söögimajas on hea ja mitmekesine. Süüa võib niipalju kui keegi jaksab, kuid meid — välis- maalasi — tüütab see varsti ära, sest inglise kokad ei valmista iialgi roogasid, mis sobiksid välismaalaste maitsele.

Tööliste meelelahutuse eest on hoolit- setud ruumika klubiga, kus on lugemis- laud ja raamatukogu, biljard, muusika abinõud jne. Aga — nagu see on igas suuremas tööstuskohas — mängupõr- gud ja salakõrtsid tõmbavad tihti suu- rema hulga publikut oma ruumesse, ja see on üks peapõhjusest, miks töölistel, vähemalt enamuse neist, iialgi majan- duslikult jalgu alla ei saa. Seni on eest- lased siin eeskujuna näidanud korralikus elamises ja on jõudnud eemale hoiduda igasugustest ahvatlustest. Paljud lah- kuvad ilusa kopikuga taskus, et maitse- da lahedalt puhkust või võtta ette mi- dagi ärilist. Ainsaks paheks siin on ti- natolm, mis mürgine ja tervisele hävitavalt mõjub, kui õigel ajal ravit- semist ei alustata. Kes aga paar aastat jõuab vastu panna, sellele on tulevik juba pikemaks ajaks kindlustatud ja tal ei pruugi raske töö peale mõelda.

On kuulda, et lähemas tulevikus sinne eestlaste pere uustulnukatega suureneb, sest siia sõita soovijaid olla palju.

Esimene väliseestlaste ajaleht Põhja-Ameerikas möödunud sajandil.

**Eestlased Am.-Ühendriikides möödunud sajandi teisel poolel. — Asun-
dused Astorias ja Lõuna-Dakotas. — Huntide rohkus takistufeks asu-
misele. — Esimene eesti selts New Yorgis 1898. a.**

On vilksatanud siin-seal üksikuid tea- teid eestlaste elust Põhja-Ameerika Ühendriikides möödunud sajandi lõpul. Ka üksikute vanemate väliseestlaste mälestused sellest ajast on juba muutun- nud uduseks ning katkendiliseks ja palju on juba ununenud. Puudusid igasugused täpsemad andmed nii eest- laste arvu kui ka nende asukohtade ja tegevuse üle selles ajajärgus. Nüüd, uu- rides minevikku lähemalt ja kogudes teateid väliseestilise liikumise üle Põh- ja-Ameerika Ühendriikides, on selgu- nud, et sealne eestlaste pere ei olnudki nii väga väike ega organiseerimatu, na- gu seni arvati. Nimelt on avastunud esimene eesti ajaleht Ameerika-
s, mis ilmus möödunud sajandi vii- mastel aastatel. Ajaleht kannab peal- kirja „Eesti Amerika Posti-
mees“. Ajalehe esimene number on ilmunud märtsikuus 1897. aastal ja Vä- lis-Eesti Ühing on saanud kingituseks vanalt väliseestlaselt Jüri Ots'alt selle ajalehe kahe aasta numbreid, mis tal on seni säilinud. Kui kaua ajaleht tegelikult on ilmunud, selle kohta puudu- vad andmed.

Ajalehe väljaandjaks ja toimetajaks oli eesti ja läti misjonär Hans Reba- ne — nähtavasti väga ideeline inimene, et riskis eestikeelse ajalehe väljaand- misega seal, kus eestlaste arv üldse veel oli vähene ja teadmata. Nagu H. Re- bane esimese numbri juhtsõnas ise kur- dab, on „Eesti Amerika Postimehel“ väga raske olnud oma teekonda alus- tada.

„Töötajate arv ta kallal on väga pi- sikene“, kirjutab ta, „ta trükkimine on kallis; — maksab iga kord viisteist tolarit, see on umbes 30 rublat 1000 lehe päält, ja postirahaga koku 18—20 tol., see on umbes 40 rublet; aga ta lu-

gejate arv on veel väga pisikene, selle pärast võib ta esiotsa enegit iga kahe kuupärast kord ilmuda, see on kuus korda aastal. — Ta maksab, nagu iga- mees juba lehe eesotsas leiab: 50 zenti Ameerikas ja 1 rubla Eiropas aastas juuresaatmisega.”

Muidugi on ajaleht eeskätt usuline, kuid selles leidub rohkesti kirjutisi ka eestlaste elust-olust. See ongi huvita- vam ja väärtuslikum osa ajalehest, ku- na siit saame pildi toleaeagsete eestlaste üle Ameerikas.

Neist kirjutistest selgub, et eestlasi on asunud juba Ameerikas möödunud sajandi keskel. Nii kirjutab üks eestla- ne J. Sepp Oregoni osariigist, Asto- riast, et vanemate eestlaste jutu järele olevat seal, Columbia jõe kaldal, eest- lasi asunud juba aastat kolmkümmend. Esimene asunik, kellest teada, olevat olnud keegi Georg Smith (Tallinna poolt pärit). Kirjakirjutaja teab aga veel kaht eestlast, kes tol ajal juba 20 aastat on seal asunud. 1898. aastal oli kindlaid eesti asunikke olnud üldse Astorias 12—15 hinge. Peale nende lü- hemat aega sealviibijaid — enamasti merimehi, — kes ajutiselt maal tööta- sid, kusjuures Astoria oli neile nagu peakorteriks. Astoria eestlaste peami- seks sissetulekuallikaks on olnud kala- püüdmine. Eriti rikkalikult on leidunud selles rannikuosas lõhekala.

Astoria elanikkude arv on olnud sel ajal umbes 8—10.000 (see arv ei ole veel seni kahekordsekski tõusnud), nen- dest umbes 1.500 soomlast. Soome mõju on olnud selles linnas sel ajal nii suur, et kauplustes oli isegi peetud soome kee- le oskajaid müüjaid. Et eestlased end soomlastele rohkem lähedastena tund- sid kui teistele rahvustele, siis loomuli- kult kogus ka neid sinna rohkem, kus

Gesti Amerika Postimees.

Toob kiriku ja politika sõnumid.

1 aastakäik.

Tuleb lord iga lahe kuu pärast välja Gesti misiooni töö kirjuts Põhja-Ameerikas.

Kiulutuste peitritida 5 senti.

Toimetus: New-Yorkis 8 State ulitsas Lutheri Pilgeri majas.

Abreisi liht ja rahatirjadete:

Rev. H. Rebans, 8 State St., Luth. Pilger-Haus, New York, N. Y., North America.

Sind aastās
postiga 50 senti
Põhja-Ameerikas.

Sind aastās
postiga 1 rubla
Europas.

No. 1.

März.

1897.

Jumal on meie kindel linn
Ja kiti ja meel ning oda:
Ta aitab oma rahvasi siin
Ja kaitseb oma toda,
Eht põlega meil eel
Wastlase wiha meel,
Eht juur taawalus
Ja hirmus tugevus,
Et pole maa pääl sarnast.

Ei saa küll meie omast wäest
Wastlase wasta pandud,
Kuid tema wõitleb meie eest,
Kes Jhast meile aiatud.
Ta tunneb teda wist?
Ta nimi Jeesus Kristus!
See Jhsand Seebaot,
Muud pole Jumalat,
Saab meile wõidud andma.

Eht olgu ilu täis kurdid,
Kes tahastid meid neelada,
Et larha meie kedagi,
Neid Jumal tabab teelda!
Eht kureat mäsajatu
Ja wihast turisjugu,
Et siiski wõimust tal,
Eest ta on kohtu all,
Uks sõna lööb ta maha.

See sõna itta seisma jääb,
Eht müristagu põrgu:
Eht maa ja laemas hukka läeb,
Et Jeesu kiret nõrgu!
Eht wõtku kure nõnu
Neilt ihu, wara, auru:
Et mingi igareft!
Et saa nad lahe seft:
Ta riit jääb siiski meile!

Martin Luther 1483—1546.

Armas Gesti wend ja õde!

Misjuguise soowiga „Gesti Amerika Postimees“ oma teekäiti peale hakab, jeda ilmutawad lähidelt üterwal nime-tud sõnad: „Tuleb välja Gesti misiooni töö kirjuts Põhja-Ameerika maal.“

Juba wanast aeast saadil on Ameerika maa see koht, kuhu kõige maailma rahwaste pojad ja tütreid koku-rändawad õnne otsima. Wiimset aeal on ka Gesti rahwa pojad ja tütreid hakanud Ameerikasse välja rändama Ameerika maa ilu ja otu waatama ja omale uut elu aset otsima. Umbes üks aasta on ject aeast saani röödda, milla mina, nende ridate kirjutaja, Ameerika pinnal asun. — Tõijel Janu-ari kuu päewal 1896. aastal oli mul see röödm efinest korda Ameerika maa pinda ja nimelt ta pääl New-Yorki linna kuulsaid tornside sarnatd loesid näha. Kõik waew ja piin, mis hirmus tormine mere sõit meile reisi-jatele oli walmistanud, oli nüüd unustatud. Röömsad näod ja lahked silmad oliwad igalt poolt näha. — Põhja Ameerika ühisiirigide reisiijate siiserändamijse üewaataja komitee liit-med ja tohter tuliwad pistese auro-laewaga meile mere pääle wastu, kes koge oma tööd reisiijate kallal etewõt-siwad. Nad oliwad pea oma tööga walmis. Et tuuritud nüüd ta mitte enam laua, kui meie auru-laew „Saale“ oma toha peal seisis, ja igaüks reisiija, kel misikil takistust ette ei tulnud, oma teed wõis minna. Lutheri Pilgeri maja agent, kes minule sadamasse wasta oli tulnud, wõis mind ligi New-Yorki nimetud majasse, kus ma efinijse dö Ameerikas omast reisi waewast wäsinud puhasin. Tõijel päewal rõdäsin ma õpetaja Keyli her-raga, kes New-Yorki Luth. Pilgeri maja juhataja on, misiooni töö üle Gesti-laste ja Lätlaste kallal New-Yorkis ja töistres linnades, mis tarwis mina Missouri sinodi homitu jaostkona

Präsi *) Wrandi kusse kirja pääle Ameerikasse oli tulnud. **) Õpetaja Keyli teadis minule küll rääkida, et Lätlasi hea oja New-Yorkis olemas on; aga Gestiastit ei olnud ta seeni aegani New-Yorkis midaqat tulnud. — Ta andis mulle mõned Lätlaste adre-sid ja wiis mind wöeras linnaš epe efinest Lätlaste juure, kes mind jälle töistlega tutwaks tegid. Wenda wõifin mina juba 5. Januaril oma efinest juttuse Lati teeles „Lutheri Pilgeri majas arapidada. Eim sain ma ta lahe Gesti wenaga Sonjoni ja Ent-manjaga, kes Lati teelt ostanwad, ja nendeja sehtiwad, tutwaks. Ma kuu-lasju neilt koge selle järele, kas nad mitte ta töisi Gestiastit siin ei tea, mis päate nad minule ei-ga waestawad.

New-Yorkist pidin maa nüüd koge Bostonasse reijma, kus hea oja Lät-lasit minu pääle ootawad ja mind röödmuga wasta wõifwad. Ma ütlin neile nende keeles juttust ja kuu-lasju selle järele, kas Gestiastit ta siin ei ole olemas, ja sain nii palju teada, et ühes wabrikus umbes 50 penikoormat Bostonast eemal, on rohkem Gestiastit töös. Ma söitsin nüüd sinna; aga ei leidnud mitte Gestiastit wad hea hulga Soomlasi ja Polataid seal ees. Üks ainus Gesti puog oli seal olemas; aga sellegagi ei saanud mina koku; ject et ta sel aeal oli välja soetud. Et Gesti ei teadnud minule ütelda milla ta tagasi tuleb, et teadnud ma tema taga-sitkumise pääle wotada. Bostonasse tagasi soetud, kuu-lasju ma Saksa „New-Englandi“ aeatesse välja, kas Gestiastit on siin olemas, ja kui, siis kas nad mulle omad nimes ja adre-sid teada anda, et ma wõiks neid üles otsida, ja ta werte juttust ütelda. Seeni aegani aga ei ole mul Bostonast mitte meel õnnets läinud ühte ainiustki Gestiastit ülesleida; aga küll Soom-lasit mitud. Lätlasi on siin ühes lastega umbes 300 hinge olemas. —

*) Wene maal saawad niijugused herrad Ku-bral-Expendentibets kutsitud.

**) Missouri sinod on üks jago, Einobalfo-noverenist, ja on nii suur, et ta 13 jaostkonda on arajastud, millest igaüks jaostkond umbes niijure on kui Gesti maa õpetajate sinod. Täis sinod loeb 1897 õpetajat, ja 1910 kogubust.

Esimene lehekülj esimesest väliseestlaste ajalehest Põhja-Ameerikas.

oli soomlasi suuremal arvul. Soome mõju on olnud eestlastelegi nii suur, et mõned oma emakeele ära unustanud ning soome keelt hakanud „puhuma“.

Edasi teatakse pajatada kolmest kalamehest, kes asunud Astoriast umbes 50 penikoormat lõuna poole väikese Nehalemi jõe suus, nimedega Nik Trostoff, Christ Franzen ja Kamm (viimane naisemees), kes kõik on olnud rahvuselt eestlased ja asunud õige kaua aega juba Ameerika pinnal, olles tublisti juba ameerikastunud.

San-Franciscost kirjutab keegi eestlane, meremees Jaan Kornis, et tema seal tunneb õige palju eestlasi

Misjonär Rebane on suurt vaeva näinud oma misjoni teekondadel eestlaste ülesotsimisega. Igal pool, kus ta eestlasi on leidnud rohkemal arvul, on ta püüdnud luua kogudusi. Suurema eesti asundusena mainib H. Rebane Lõuna-Dakota eesti asundust, kus on elanud 7 peret, kokku 41 hinge, kes kõik on kuulunud ev.-luteruse Jaani kogudusse, mille juhatuses sel ajal olid: I. Kivi esimehena, Aadu Määr kassahoidjana ja Ants Määr kirjatoimetajana. H. Rebane kirjutab ka selleaegsetest asumistingimustest L.-Dakotas. Priimaad on olnud seal sel ajal nii palju, kui aga kellelgi tahtmist ja jõudu oli harida. Riik on annud igale perele, kes sinna asunud, 160 aakrit, mille eest tuli maksta sisse 14 dollarit. Viie aasta pärast anti maatükk pärisomanduseks, kui see oli korralikult asustatud. Suuremaks takistuseks asumisele on olnud veepuudus ja huntide rohkus. Hundid on kujunenud nuhtluseks karjapidamisele ja neid on liikunud julgelt ringi päise päeva ajal.

Näib siiski, et lätlasi on olnud Ameerikas kaugelt suuremal arvul kui eestlasi, sest linnades on H. Rebane ikka pidanud enamasti lätikeelseid jutlusi, kuna eestlasi on olnud vaid üksikuid. Nii nimetab ta eestlasi Chicagos, Bostonis, Philadelphias. Suurem osa asus muidugi New Yorgis.

„Eesti Amerika Postimehe“ 1898. aasta detsembrikuu numbris on and-

meid ka esimese eesti seltsi tegevuse alustamisest New Yorgis. Nimelt on seal kirjeldatud Ameerika Eesti Heategevuse Seltsi esimest piduõhtut, mis on peetud 19. nov. samal aastal. Peost on võtnud osa umbes 30 eestlast ja hulk soomlasi ning lätlasi. Soomlased on pannud imeks, et nii väikesel hulgal eestlastel on juba oma selts ja koguni laulukoor. Et see laulukoor aga kuigi suurejooneline ei võinud olla, selgub edaspidisest kirjutusest, kus mainitakse, et eesti laulukoor on esinenud jõulu laupäeval läti lauluseltsi kontserdil, „kus rohked tähelepanemist äratas herra Kase abikaasa ilus hääl, kes ainuke naisterahvas meie laulukorris oli“. Hiljem nimetatakse laulukoori juba meeskooriks. Koori on juhatanud Rudolf Sarland*). Üldse näib, et tol ajal on olnud soomlaste ja eestlaste vahel väga elav läbikäimine. On esinetud teineteise pidudel ja korraldatud ühiseid ettevõtteid. Soome neid on isegi nõus olnud tulema eesti koori laulma, sest, nagu tähendatud, oli eestlastel naishäältest suur puudus, aga eestlased on lootnud siiski eesti neiusid leida koori täiendamiseks, „kel puhas Eesti keel ja ilus laulu hääl“. Selts oli otsustanud ka muusikakoori asutada ja kümme meest oli end mängijatena üles annud. Et aga seltsil omal puudus jõud muusikariistade ostmiseks, siis jäädid ootama, kuni iga mängija omale ise muusikariista muretseb. Seltsi selleaegseks asukohaks on olnud Teutonia Hall, corner 3-rd ave and 16-th street, New York City.

Kahjuks puuduvad sellest kahest aastakäigust veel mitmed vahepealsed numbrid. Oleks igatahes väga tähtis, kui õnnestuks leida puuduvaid numbreid ja aastakäike. Ehk on need veel mõnel vanal väliseestlasel alles? *Ed. R.*

*) Sarlandite perekond elab nüüd San Franciscos, on jõudnud heale järjele ja käib elavalt läbi sealsete eestlastega. Rudolf Sarland oli arvatavasti sama, kes hiljem läks usklikuks ja hakkas asutama uut ideaalset maailmakorda. Ta on juba ammugi mullapöues ja uus maailmakord jäi loomata . . .

Raamatu-aasta toodang Eesti kirjanduses.

Eesti näidend 1935. aastal. — Kokkuvõtteid ja arvustusi.

Võrreldes teiste kirjandusliikidega, on näitekirjandus meil ikka püsinud vaeslapse osas. Sõrmedel võib lugeda näidendeid, mille mõõtmisele võib asuda tõelise kunsti mõõdupuuga ja ainult nelja-viie nimega (August Kitzberg, Eduard Vilde, A. H. Tammsaare, Hugo Raudsepp ja osalt ka Mait Metsanurk) on seotud väärtuste arv meie draama ja komöödia alal. Ja ometigi ei ole meil ühtki kirjandusliiki nii ohtralt harrastatud¹⁾, ühelgi alal nii palju kirjutatud kui just näitekirjanduses.

Suurem osa meie tuntud proosakirjanikest ja luuletajaist, noored algajad, teistel kirjandusaladel vähe tunnustust leidnud autorid, professionaalsed külalavade ja seltskondliikkude tellimiste täitjad, kõik on rakendanud oma sule selle sõnakunsti ala teenistusse.

Meil on isegi kolm laialdase, ülemaalse võrguga organisatsiooni (Autorikaitse Üh., Haridusliit ja T. Mutso), kes iga aasta paiskavad turule kümnete kaupa uusi näidendeid ja olgugi, et kirjastatakse vaid $\frac{1}{3}$ pakutud käsikirjadest, ei suuda nende üldine tase kuigi palju ületada keskpärasuse piire. Igatahes annab meie näitekirjandus liiga vähe uut ja kunstiliselt väärtuslikku materjali meie kutselistele teatritele. Tahes või tahtmata tuleb nõutada lisa dramatiseeringuist, millised moodustavad ligi poole meie paremate teatrite (välja arvatud „Estonia“) mängukavast. Viimase paari aasta jooksul on instseneeritud terve rida meie menukamaid²⁾ romaane ja jutustisi: A. H. Tammsaare „Tõde ja õiguse“ neli osa, Eduard Vilde „Mahtsa sõda“ ja „Mäeküla piimamees“, Oskar Lutsu „Tahhoovis“ ja „Vaiknenurgakene“. A. Tammani „Vidriku parun“ ja viimaseina August Gailiti romaan novellides „Toomas Nipernaadi“.

Osalt on näitekirjanduse keskpärane tase³⁾ tingitud maalavade järjest suurenevast nõudmisest neile kohaste või ühe ja teise tähtpäevadega seotud näidendite järgi. On hakatud kirjutama erinäidendeid isegi üksikutele organisatsioonidele, nagu kaitseliit ja naiskodukaitse, noorkotkad, maanaiste seltsid, tuleõrjeühingud jne. Arusaadav, et sellise⁴⁾ tellimise peale, pealegi arvestades maalavade piiratud mängimisvõimaluste ja asjaarmastajate keskmise mänguvõimega, ei suudeta luua kuigi palju meistertöeseid.

See ilmneb⁵⁾ üsna selgesti, kui vaadelda möödunud aasta näitekirjandust, mis arviliselt oma 30 teosega peaaegu võrdub romaani-, novelli- ja luuletoodangule ühtekokku. Propaganda mõju all varustada maa- ja

väikelavasid algupäranditega, püüavad autorid tulla vastu turu nõuetele, kuna sellest ei olene üksi teoste läbilõõvus, vaid ka aineline tulu. Nii ongi paljud autorid tabanud õieti naela pihta ja saavutanud mängimise rohkuselt meie oludes küllaltki silmapaistvaid tagajärgi (Enn Vaiguri „Kraavihallid“ 500 korda, T. Braksi „Tantsuprofessor“ 200 korda, A. Mälgu „Mees merel“ 150 korda, A. Antsoni „Muretute ülemlaul“, E. Ellori „Maarahvalunastamine“, K. Korveti „Viitukõnnupeigmehed“, J. Metua „Preedik Pudirull“ 100 korda või sinna lähedale). Nuriseda ei või ka Ell Undla ja A. Rahula, kelle „Õnne kõverteed“ ja „Randvere ja Mäed“ on mängitud ligi 80 korda.

Et tungida nende näidendite läbilõõvuse saladusse, tarvitseb vaid lugeda retsensioone, millega nad on varustatud ühe või teise kirjastuse nimestikus: „Näidend ei võta enesele sügavate probleemide lahendamist... siin on sugemeid⁶⁾“ meie populaarseima „Mikumärdiga“... Näidend, kuigi lihtne ja vähenõudlik, annab näitlejale häid võimalusi näidata oma häid võimeid niihästi traagika kui ka koomika tõlgitsemises... Siin näeme rea tüüpe, kes kõik oma kirgedes ja ihades elu, armastuse ja raha pärast võitlevad... See on üks neid pööraseid huumoririkkeid näidendeid, mis mõjub otse rabavalt naerunärvidele...“

Muidugi ei tule unustada happy end'i — armastajad leidku üksteist, sulased saagu oma maalapp, talu pääsegu pankrotist jne.

Väikelavadele määratud kirjanduse sarja kuuluvad samuti vabadussõda käsitavad näendid, mille arv näib kasvavat kohutava kiirusega. Möödunud aastal ilmus neid kuus: T. Braksi „Kotkamäe kangelased“, E. Ellori „Raudne rahvas“, J. Jaigi „Särumeste rügement“, J. Selgi „Granaattüdruk“, B. Kangermanni „Kapral Salu“ ja E. Nukk'i „Isamaa ilu hoieldes“. Siingi püütakse turu nõudeid kõigiti rahuldada. Kantud tõsisest patriootilisest toonist, ühel pool romantilise õilsusega⁷⁾ nähtud kangelased, vastaspool karikatuursed kelmid ja igati negatiivsed tüübid, tuntud väejuhtide sissetoomine, valguse võit pimeduse üle — need on iseloomustavad jooned kõigi ilmunud ja arvatavasti ka ilmumisel olevate selle-

¹⁾ elavalt millegagi tegemist tegema;

²⁾ edukamaid; ³⁾ tasapind; ⁴⁾ seesuguse;

⁵⁾ tuleb ilmsiks; ⁶⁾ sugulussidemeid;

⁷⁾ suursugususega.

laadiliste näidendite juures. Kunstiliselt kõige küpsemaks ja ainekäsituselt vaoshoitumaks osutuvad J. Jaigi „Särumeeste rügement“ ja B. Kangermanni „Kapral Salu“.

Suurt rõhku on hakatud panema ka noorsoo- ja lastenäitekirjandusele, ja peab tunnistama — päris tulemusterikkalt, olgugi et šabloonist pole jõutud siingi vabaneda. Ikka jälle on tegemist jõuluvanaga, koolis või kodus, ikka on head ja halvad lapsed liiga teravalt piiritletud¹⁾, ikka muutuvad halvad lapsed headeks liiga järsku jne. Siiski tarvilikuks lisaväärtuseks meie lastekirjanduses neist on mitmed, Eriti väärivad mainimist J. Jaigi „Ahvima“, A. Tuliku „Metsaküla jõuluvana“, P. Rummo „Jõuluüllatus“, E. Nukk'i „Kullavangid“, A. Rahula „Mägedelapsed“ ja Olga Sassi „Armastus võidab“. Neis on ladusat ja lihtsat repelliiki, huvitavaid kujusid, rohkesti tegevust, meeleolu ja mõnes paiguti otse sädelevat lapse huumorit ja üllatavaid situatsioone.

Kitsapiirilise sotsiaalse tellimise tõttu tarbeliteratuuriks muutunud külanaljade ja vabadussõja lavateoste seast loövad ennast lahti: A. Antsoni „Tšempionaad“, A. Rahula „Randvee ja Mäe“ ja L. Hanssen-Iravere „Kaunis mäe“. Neis on juba tõelist kunsti, samuti kui tarbekunsti, eriti, mis puutub A. Rahula näidendisse.

Neli näidendit on siiski, mis on kavatsatud meie suurematele teatritele: Aino Kalda „Mare ja ta poeg“, Mait Metsanurga „C. R. Jakobson“, K. A. Hindrey „Raidaru kirikumõis“ ja A. Mälgu „Mees merelt“. Aino Kalda draama igatahes kunstiliselt kui ka sõnastuselt kuulub küpsemate hulka möödunud aasta näitekirjanduses. Kuid autor on lähtunud²⁾ puhtkunstilisest seisukohast, vähemalgi arvestamata tarbekunsti ja isegi rahva mentaliteedi ja enesehukusega.

Autor on tahtnud anda emaarmastuse traagikat selle kõige võimsamal ja masendavamal kujul, kus ema ei pörka tagasi hirmsaimast kuritööst, et päästa oma ainukese ellujäänud poja elu. Näidendi teemaks on meile kõigile Läti Hindreku kroonikast ja Eduard Bornhöhe „Villu võitlustest“ tuntud Viljandi lossi vallutamiskatse Toomapäeva öösel. See on meie muistse vabadusvõitluse traagilisemaid lehekülgi, kus 300 viljakottidesse peidetud eestlast tapetakse Viljandi komtuuri sulaste poolt ühe vana naise reetmise tõttu, kes selle läbi tahab päästa oma poja.

Et emaarmastuse kui tugevaima ürginstinkti pimedat jõudu veelgi teravamalt esile tõsta, on Aino Kallas selle kroonika vana naise muutnud Sakala vanema kõigist lugupeetud, auväärseks leseks. Mare on juba ohverdanud isamaale kuus oma poega ja ripub ihu ja hinge niitidega oma viimase

Eesti kirjanikke.
Hugo Raudsepp ja Juhan Jaik.

küljes, kuna ta ei suuda enam lapsi ilmale tuua. Autor püüab kõigi vahenditega usutavaks teha, et Mare tõesti võis ja sai meeletehete survele unustada niihästi oma vaimse „mina“ kui ka kõik sidemed enda ja oma rahva vahel, et ta tõesti võis ja sai reeta³⁾ oma rahva suure ettevõtte, võis ja suutis osta oma poja elu kolmesaja teiste emade poegade verehinnaga.

Kuid autor ei suuda lugejat selles veenda⁴⁾, ei suuda lugejat lepitada Mare sõgeda ja animaalselt iseka emaarmastusega ka viimase surm kividega surnuksviskamise läbi.

Iga eestlase sisemine hääl ütleb — selline naine, kui Mare, Eesti vanema naine, ei oleks suutnud oma rahvast selliselt reeta. Eestlane ei ole niivõrd närts, et isegi parim meie hulgast saab oma rahva reetjaks ükskõik kui raske katsumise survele. Igatahes Mare emaarmastuse traagikast muutub näidend nende 300 ema traagikaks, kelle pojad said surma viimase süü läbi. Näidendi lavaletoomine tekitas seltskonnas palju sõnavõtmist ja meelepahaavaldusi, teatrid olid sunnitud tema enneaegselt repertuaarist kõrvaldama.

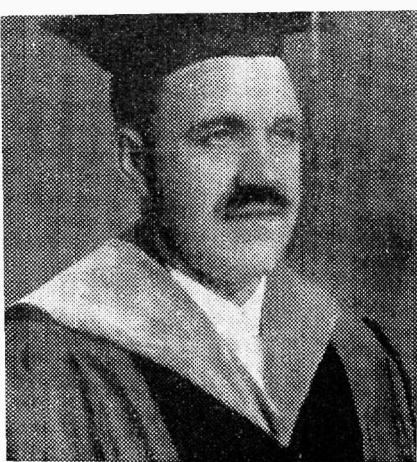
K. A. Hindrey „Raidaru kirikumõis“ on psühholoogiline kõlblusdraama, kus kombeline kirikuõpetaja ja ta Kristust imiteeriv poeg on seatud vastamisi elupõletaja naise ja samaverelise tütreaga. Naise ja tütre mõjul kuivab kokku kogudus ja ajab juuri kombelõtvus ümbruskonnas. Viimases kitsikuses kirikuõpetaja lahkub oma kutsest ja lahutab enese ise oma tagasitulnud naisest, võttes süü puhtpiiblikult oma nõrkuste kanda. Autor piitsutab siin teravalt nüüdise aja kombelõtvuse ja elumaitsemise mentali-

¹⁾ piire ümber tõmbama; ²⁾ välja läinud; ³⁾ ära anda; ⁴⁾ uskuma panna.

Attaboy.

Raamat P. A. Speegilt. — Ameerika eestlased ja Eesti silmapaistvama väliseestlase kujutuses.

Vasakul:
P. A. Speek
akadeemilises riietuses.

Peeter A. Speek on Eestist eemal olnud enam kui kolmkümmend aastat. Siiski vanem põlv Eestis veel väga hästi mäletab teda, — tülhingelist ideerüütli, kes 1905. a. pähempoosuse lainetel tüüris Tartus oma „Uudiseid“.

Nüüd on Peeter Speek „jänki“. Tehes läbi kõik tavalised emigrandi vintsutused, veeredes lõppeks Ameerikasse, kus oli esimeseks „Uue Ilma“ toimetajaks ja hiljem lõpetas Wisconsini ülikooli majandusdoktori teaduskraadis, teenib ta praegu ustavalt Onu Sam'i. — On juba aastaid silmapaistval kohal ühes Washingtoni kõrgemas valitsusasutises.

Agas jänkiks on Peeter Speek muutunud ainult oma välise koores poolest. Nende ridade kirjutajale, kellele P. Speek aastapaar tagasi saatis näha New Yorki oma praegu ilmunud kirjandusliku esikteose „Attaboy“ käsikirja, meie silmapaistvama, praegu juba seitsmekümnendatesse eluaastatesse jõudnud väliseestlase sule-värskus ja küps otsustamisvõime eestluse probleemide hindamisel mõjusid üllatavalt.

Põimitud lakkamatult põneva sündmustikuga, „Attaboy“ pole siiski „jutt“. Ta pole

teeti. Kahjuks ei ole ta suutnud näidendi positiivseid tüüpe kujutada sama eluliselt ja kujukalt, kui negatiivseid, nüüd aga kaldub lugeja ja vaataja sümpaatia tihtigi viimaste poole. Lavastamiseks tundub näidend pisut igav. Liialt vähe tegevust, selle asemel pikad filosofoeringud ja mõistuslik moraliseerimine; ainult lõplahenduse lignemisel muutub tegevus elavamaks. Näidendi pea-vooruseks jääb ikkagi moraaliprobleemide tõsine käsitlemine psühholoogilisest vaatekohast seniste lõppekelduste asemel.

Mait Metsanurga dramaatiline kroonika „C. R. Jakobson“ püüab täita seda tühikut, mis valitses seni meie suure ärkamisaja tegelase suhtes eesti kirjanduses. Kahjuks on Mait Metsanurk võtnud oma ülesannet väga poolikult ja kergelt, teos ise on vähe lavastuskõlblik.

Kuna kolm eelpool vaadeldud teost on vähelavalised ühel või teisel põhjusel, siis

sellisena mõeldudki, ütleb dr. Speek. Kahe eesti noormehe uskumatuseni põnevaid seiklusi tänapäeva hädadest vintsutatud Ameerikas autor kasutab vaid taustana, millele maalib oma elufilosoofia. „Attaboy“ on n. ü. Speeki elukogemuste mälestusraamat Eestile.

Ometi need õpetussõnad, mida autor veeretab suhu oma jututegelastele, ei mõju moraliseerivalt. Sest nad on väga märkitavad. Autor muidugi on tuttav Ameerika eluluga põhjalikult, ja seepärast ei tundu selle õige hinnang temalt mingi vägiteona. Seevastu, — kui isegi mitte nõustuda kõigi ta arvamistega, — võib vaid imestada, kui võrd lähedaselt ja targalt oskab ta näha ka praegusi olusid Eestis. — Omadus, mis kahjuks puudub nii mõnelgi teisel, „kõrgele intelligentsile“ pretendeerival ameerikalasel-haritlasel, kes kodumaalt viibinud eemal vaid mõned aastad.

Ammu's see oli, kui eesti uusim, meie riikluse aadet kanda taotlev ajaleht „Uus Eesti“ Peeter Speegi mõtetele võis rajada ühe oma tähelepanu äratanud juhtkirjadest!

Anname siinkohal sõnaõiguse „Attaboy“ enda ühele peakangelasele. Peeter Peoleo seletab: „Ma panin Eestis tähele, et seal tuli harva ette endaarvustamist. Ikka siunati olusid, ümbrust, aega, teisi inimesi, maad, valitsust, kõike ja kõiki, mitte aga iseennast.“

Mida nõrgem oli mehe mõistus ja iseloom, s. o. mida rohkem ta teiste tõugata ja tõm-

August Mälgu „Mees merelt“ on olnud ainukeseks rohkem mängitud lavateoseks kutseliste teatrite repertuaaris. Eelpool toodud statistikas nägime, et ka maalavadel evib¹⁾ A. Mälgu näidend kolmanda koha. Selle edu põhjuseks on asjaolu, et Mälgu „Mees merelt“ on rahvatükk läbi ja läbi. Näidendi vooruseks on voolav ja ladus dialoog, palju tabavaid, rahvapäraseid väljendusi, häid situatsioone traagilise kui ka koomilise alalt. Rannaelu, nagu Mälgu juures alati, on hästi edasi antud nii miljööl kui tüübistikut. Häirivana²⁾ mõjub vahest kontrast liialt dramaatilise alguse ja jandikalakuga lõpu vahel. Kirjutades näidendi ühiseks kasutamiseks linna- kui ka maalavadele, pole autor suutnud ja võib olla tahtnudki ainet rohkem kunstiliselt süvendada.

¹⁾ omab (kellelgi midagi olema); ²⁾ segavana, tülitavana.

mata oli, seda rohkem ta süüdistas muud ja muid, just nagu vabandada püüdes omaenda saamatust. See on iseloomustav eurooplaste kohta üldse. Kui, näiteks, töötü või hulgas Ameerikas on sisserändaja Euroopast ja sa pärid ta viletsuse põhjust, siis eranditult pistab ta siunama Ameerika maad, rahvast, kapitalismi ja valitsust. Hoopis teine lugu on, kui töötü või hulgas osutub põliseks ameeriklaseks, jänkiks, siis vastab ta kohe, et maa, valitsus ja rahvas on head, aga ta ise pole olnud ega ole küllalt meeš.“

Teine eestlane Jaan Kirves räägib omakorda:

„Eestlane on küll kõrk ja ennast täis teiste eestlaste seas, aga muulaste, eriti sakslaste ees on eestlane orjameelselt alandlik ja kintsukaapija. Mul oli Eestis sõbraks kõstripoeg, üliõpilane. Läksime kord hommikul vara kalu õngitsema. Teel tuli vastu kehvalt rõivastatud eideke, tere tas ja küsis teed. Mu sõber juhatas talle teed. Eit ei saanud sellest vististi hästi aru. Ta küsis saksa keeles, et kas noorhärрад ei räägi ka saksa keelt. Mu sõber võttis kohe kübara peast ja kordas tee-seletust saksa keeles hoopis viisakamalt ja aupaklikumalt, kui ta seda tegi eesti keeles ja arvatavale eesti eidele.

Teel Ameerikasse tuli mul kuskil sadamalinnas minna Eesti aukonsuli juure. Sisse astus eesti madrus oma passi-asju õiendama. Eestlasest sekretär kõnetas teda valjul kõrgil häälel. Hiljem tuli teine, kohalikust rahvusest madrus, sekretäri toon muutus kohe pehmemaks ja viisakamaks.“

Kolmanda näitena sirvigem „Attaboyst“ järgmine kirjeldus usuelu kohta Eestis:

Kokkuvõttes ei paku möödunud aasta draamatoodang kuigi rõõmustavat pilti tipp-saavutuste mõttes. A. Kalda „Mare ja ta poeg“ on vast kunstiliselt kui ka lavaliselt küpseim, ainult peategelase hingeelu psühholoogiline tõlgitsemine on võõras meie rahvustundele ja iseteadvusele.

K. A. Hindrey „Raidaru kirikumõis“ on väheütlev lavaliselt, August Mälgu „Mees merelt“ hea rahvatükk, mis siiski veel ei küüni „Parvepoisteni“ ega A. Kitzbergi parremate näidendite tasemini.

„Teie räägite kiriku-tornidest, välistest ja seega vähema tähtsusega asjadest, kuid vaatleme ka sisemisi asju. Võtame näiteks jutlused Eesti kirikuis. Need tulevad peamiselt allikaist, mis koostatud, kirjutatud ja trükitud kas Berliinis või Leipzigis. Paar aastat tagasi külastasin Eestit. Isegi kaks kuud olin onu pool, kes on maal pastoriks. Kuulsin ta jutlusi kirikus. Need olid keelelt, kompositsioonilt ja isegi ettekandelt üsna kenad, sisult aga tuimad, elutü ja sootu võõrad eesti rahvale ja ta hingeelule. Neis polnud peagu mingit sidet rahva tõelise eluga. Kui ma seda pärast onule ütlesin, siis vastas ta mulle kõrgilt, et ma pole studeerinud teoloogiat ja seepärast ma olevat arvamisel, et jutlus peaks olema nagu miitingukõne või vasikakasvatuse-õpetus. Mamma-orjalise Ameerika jutlused ei võivat küll kuidagi olla eeskujuks eesti kirikule. Ja ometi on mu onu eesti rahvuslane ja tegelane!“

„Attaboy“, mis ilmus neil päevil „Noor-Eesti“ rahvaraamatute seerias Tartus, oma haruldusega juba on haaranud ka Eesti aja-kirjanduse. Nii näit. kirjutab oma pikemas ülevaates „Päevaleht“ (nr. 105 s. a.):

„Autor laseb väliseestlasi kõnelda Eestist ja eesti oludest ja need kõnelused haaravad paljusidki alasid ning küsimusi, mis meil siin päris Eestis on olnud või on praegugi lähedased.

P. A. Speegi uudisteos „Attaboy“ osutub raamatuks, milles leidub paljugi huvitavaid mõtteid. Kahtlematult loevad seda raamatut paljudki kodu- ja väliseestlased.“

Raamatu hinnaks on üks eesti kroon ja teda võib tellida ka „Välis-Eesti ühingu“ kaudu. A. T.

Rohkem põhjust optimismiks annab kääriv otsimine ja uute alade avastamine meie keskmises näitekirjanduses.

On püüdeid uute probleemide ja positiivsete vooruste poole, on silmnähtav senise lõõpiva ja „mikumärditseva“ ainekäsitluse kainenemine.

Kuigi enamus sellest sünnib praegu tarbekunsti ja seltskondliku tellimise raamistikus, julgeme loota, et juba lähemas tulevikus leidub neid, kes on suutelised ülesseatud probleeme kui ka ainekäsitluse kunstipärasemalt ja väärtuslikumalt käsitleda.

W. W.

Väliseestlased!

Kodumaa tundmaõppimiseks soovitab foto-ateljee Riet, Viljandis,

stereoskoopilte,

mille kaudu saate täieliku ülevaate kodumaa kaunimatest kohtadest.

Hinnakirjad tasuta!

Veovoor dshungli radadel.

Ringvaateid välismailt.

Eesti tutvustamisõhtu Brisbane'i ringhäälingus, Austraalias.

Eesti heliplaadid Brisbane'is. — Huvi eesti muusika vastu. — „Mäe otsas, kalju lossis“ eesti lauluna. — Kiitav kõne eestlastest. — Brisbane'i eestlaste teened Eesti tutvustamisel.

Brisbane'i eestlastele oli suursündmuseks eesti õhtu Courier-Mail ringhäälingu jaamades 21. märtsil s. a.

Eesti õhtu sai alguse sellest, et Brisbane'i eestlane G. Kereman oli endale tellinud Eestist V.-E. ühingu kaudu grammofoniplaate eesti muusikaga. Kui need siis pärale jõudsid, oli eestlaste vaimustus suur. K. Laaman seadis kohe sammud ülalnimetatud ringhäälingu direktori, vana hallipäise härra juure, kes eesti muusikast sattus otsekohe vaimustusse. Eestist on ju Austraalias, eriti Brisbane'is, olnud võrdlemisi vähe kuulda, ja vanahärra taipas arvatavasti kohe, et ta võib oma raadiokuulajaile, n. n. rahvusvahelistel õhtutel, mis toimuvad igal laupäeval kella 7.45 alates, pakkuda eriti huvitavat ja erakordset. Vanahärra tahtnud koguni plaadid ära osta, sest temal polevat eesti muusikast ühtegi plaati ega nootigi. Eestlased ei olnud aga siiski nõus oma plaatidest loobuma.

Seeaeg, kui hrad Laaman ja Kereman otsisid täiendavat materjali — literatuuri Eesti üle ja moote — oli vanahärra juba kannud ette ühe plaadi — „Mäe otsas, kalju-

lossis“, mis saadud vastuste järgi otsustades oli kuulajaile väga meeldinud.

21. märtsil olid Brisbane'i eestlased koonunud kaasmaalase J. Baumi korterisse, kellel oli hea vastuvõtuaparaat, et kuulata seal ühes koos eesti eeskava. Programmi algul andis vanahärra isiklikult seletusi Eesti geograafilisest asendist, millele järgnes jällegi „Mäe otsas, kaljulossis“ (vist meeldis see laul, mis sel puhul täitis hästi „eesti“ laulu ülesandeid, vanahärrale endalegi kõige rohkem), siis järgnes vanahärralt ettekanne Eesti rahvast ja tema majanduslikust ning kultuurilisest edust, milles ülistati eestlaste kõrget vaimset taset, töökust ja oskust hästi oma majandust juhtida. Vanahärrale oli nähtavasti avaldanud väga head muljet ka hr. K. Laaman, kellega ta tutvus vist kui esimese eestlasega omas elus. Seda märkis vanahärra ka omas kõnes.

Kõne vahepeal esitati muusikat plaatidelt, nii soolosisid, koorilaule kui ka instrumentaalmuusikat. Nii kuulasid austraallased Benno Hanseni, Arderi, Rinnet ja E.M.O. laulukoori — tõsiseid palasid ja simmanilugusid.

Lisaks kanti ette eestlastelt saadud nootidest kaks pala klaverile — „Tuljak“ ja „Isamaa armas“. Noodid olid küll koorile, aga anti edasi klaveril õige osavalt.

Ettekanne kestis kolmveerand tundi. Et seda ettekannet juba varemini ajalehtede kaudu oli reklaamitud, siis kuulati seda arvatavasti laialdaselt.

Eestlased-raadiokuulajad said sellest ettekandest suurt rahvuslikku vaimustust. Nagu teatud uhkusetunne oma rahvuse üle valdas igahühte.

Peab tunnistama, et eestlased Queenslandis on oma rahvust esitanud ta paremast küljest. Ei ole kuulda olnud, et keegi neist mõne kuriteoga hakkama oleks saanud või kohtu alla antud, küll on aga nende tööks leidnud head tunnustust.

Peale ringhäälingu ettekannet oli hr. Baumi korterisse kokkutulnud eestlastele korraldatud pidusööming, mille eest olid hoolitsenud proud Baum, Laaman ja Salman. Muidugi oli tuju pidulauas hea.

Siinsete eesti naiste kiituseks peab ütleva, et nad on siin oma meeste kõrval seisnud üheväärilistena eluvõitluses. Kui mehed on kannatanud tööcriisi all, siis töötasid naised ja puudusetont hoiti majast eemal. Kuid nüüdki, kus meestel tööd, ei ole ka naised loobunud töötamast, nii et eestlased elavad heal järjel, kasvatades oma lapsi eesti meeles ja eesti keeles.

Kiri Eekville'i asundusest, Albertast.

**Kanada farmeri talvine elu. — Suurfarmi raamatukogu. — Asuniku mõtteid „Kalevi-
poja“, maalikunsti ja keeleuenduse kohta.**

Möödunud talv oli Kanadas üks külmemaid. Elavhõbe kraadiklaasis ei külmanud küll ära, — vanade asunikkude jutu järele varem siin mõnel talvel siiski külmanud oli lambis, — aga tihti oli päevi, mil kraadiklaas näitas — 50° F. Réaumuri järele langes temperatuur s. a. veebruaris siin kord isegi kuni 41 pügalat alla nulli. Keskmise temperatuur sel kuul oli tänavu —20,88° R. Muidu püsib aasta keskmine temperatuur siin null kraadi ümber Réaumuri järele.

Réaumuri kraadiklaas siin aga on haruldus, sest üldises tarvituses tuntakse vaid Fahrenheiti pügalatega kraadiklaasi. Ainus siin teadaolev Réaumuri kraadiklaas kuulub vanadele eesti asunikkudele vennastele Henri ja Sam Kinna'dele, kes ta saanud omal ajal Peterburist ja mida siin sed eestlased vana harjumuse järele veel tänapäevailgi nagu rohkem usaldades vaatamas käivad. Henri ja Sam Kinna, kes mõlemad vanapoisid, peavad farmi, mille suurus on 480 aakrit (1940 hektari). Peamine sissetulekuala farmis on karjapidamine. Kinnad kasvatavad ainult puhast tõugu „Short-

horni“ kariloomi, kusjuures pearõhk on pandud sugupullide kasvatusel. Viimastega on Kinna'de farm alati hea eduga esinenud tõuloomade näitustel.

Vendadest on Sam perenaise kohused enda peale võtnud. Selleks sundis teda tervislik olukord, kuna ta aastaid tagasi noore sisserändajana raudtee-ehitusel oli saanud seljavigastuse. Oli siis end ravimas käinud otsaga ka Peterburis prof. Puusepa juures, kuid suuremate tagajärgedeta.

Mõlemad vennad on suured kirjasõna armastajad. Kinnade farmis leidub laual alati suur virn ajalehti ja ajakirju, farmi lugemislauale käib lehti Eestist 2, Venest 3, Ühendriikidest 2 ja Kanada omi 7. Tuhandekõiteline farmi raamatukogu sisaldab parimat kirjandust eesti, soome, saksa, vene ja inglise keeles.

On's ka „Kalevipoeg“? Jah, ei puudu ka see, ilusam ja kallim eesti raamat. Uue „Kalevipoja“ välimus nahkköites on üllatavalt uhke. Eriti vaimustatud ta välimusest on Sam, on rahul ka ta illustratsioonidega, — välja arvatud Kr. Raua sõejoonised. Need ei taha kuidagi meeldida ka teistele. Need on kõike muud, mitte aga muistse eesti rahva välimust ja hingeelu kujutavad. „Leinav Linda“ on Raua kujutluses kümnu vajunud nagu väsinud eit. Pildil „Sõda sortsidega“ on Kalevipoeg kandiiline nagu kirvega löödud.

Väljarändajal aga on veelgi raskem samu pidada praeguste eesti keeleuendustega, sest nii mõnigi uus sõna võib küll kasulik olla haritlastele kodumaal, aga eemal puudub enese täiendamiseks selleks lihtsalt aeg. Ehkiki on õige, et kui mingi sõna keeles puudub, siis on uus tarvilik. Ka inglise keeles, milles teatavasti sõnu kõige rohkem, tuleb uusi juure iga päevaga. Mõned nendest on isegi väga rabavad. Aga näib, et neid ei leiuta mitte keelemeistrid, vaid uute sõnade loomisel on kõige agaram rahvas ise.

P. Meltsas.

Brasiilia esindaja Balti riikides.

Brasiilia välisministeerium on otsustanud määrata oma riigi esindaja Balti riikidesse. Seni ei ole veel selgunud, kas Brasiilia konsuli asukohaks jääb Tallinn, Riia või Kaunas. Ühenduses sellega on Eesti aukonsul Brasiilias Pinn B. Arnesen ja Soome kohalik konsul Lyder Sagen püüdnud mõjutada, et Brasiilia esindust luuakse Tallinnas.

Hiljuti ilmus Sao Paulo ajalehe „Folha da Manha“ veergudel pikem kirjutis „Tallinn — vana Eesti pealinn“. Kirjutise autoriks on Lyder Sagen, tuntud eestisõbralik tegelane ja Balti riikide Sõprusühingu liige. Nimetatud kirjutis Sao Paulo lehes on väljavõte Lyder Sagen'i poolt kirjutatud raamatust Balti riikide kohta, mis ilmub portugali keeles.

Eesti kaup Mehhikos.

Välis-Eesti Ühingu liige Juhan Nõmmik, Mehhikos, astus möödunud aasta alul ühendusse kodumaa äriühingutega, püüdes Mehhikos turustada eesti saadusi.

Möödunud aasta jooksul on hra Nõmmik Mehhikosse impordeerinud eesti kaubasaadusi järgmiselt:

Mitmesuguseid kalakonserve 3323,5 kg.
Kr. 3733,89 väärtuses.

Kuivatatud seeni 90,0 kg.
Kr. 333,00 väärtuses.

Juustu 2745,0 kg.
Kr. 3926,14 väärtuses.

Kokku 6158,5 kg. Kr. 7993,03 väärtuses.

Impordeeritud lihakonservide ja muude kaupade kohta puuduvad täpsed andmed.

Ehkki need arvud on tähtsusetu Eesti väliskaubanduses, on nad siiski näiteks, et Mehhikost võiks areneda Eestile küllaltki rahuldav välisturg, arvestades seega, et eelnimetatud eksport on algaasta tulemus. Kuni 1935. a. puudus Eesti väliskaubanduse statistikas Mehhiko kui eksportmaa täielikult.

Viimasel ajal aga tehakse Mehhikos välismaa ärimeestele kitsendusi. Uus seadus näeb ette, et välismaalased võivad esimese 5 aasta jooksul tegutseda vaid sellel alal, mis märgitud nende emigratsioonikaardile.

Leedu eestlaste arv kahaneb.

Eestlaste arv Leedus kahaneb järjekindlalt iga aastaga. Kui läinud aasta algul oli kogu Leedus Eesti kodanikke veel 72, siis tänavuseks, 1936. a. alguseks, oli neid veel ainult 64. Sellest arvust on 38 n. n. „surnud hinged“, s. t. isikud, kes oma loiduse või koguni rahvustunde puuduse tõttu väliseesti liikumisest üldse osa ei võta. Võib arvata, et nendest ka kodumaal rahvusliikumisele mingit kasu poleks olnud.

Mõni eestlane siin hoiab teistest ja ka seltsitegevusest eemale ka seepärast, et eelistab vaid selliseid koosviibimisi, kus ei puuduks viin ja õlu, ja kus löödaks tantsu.

Aastate eest olid Leedus piimaasjanduse ja viinapõletamise juhtivad jõud ainult eestlased, kes siis ka Eesti välisliikumise vastu huvi tundsid ja sellest andumusega osa võtsid. Praegu pole Leedus enam ühtki eesti meierit ega viinapõletajat. Leedu noorsugu õppis ning täidab nüüd ise need ametialad.

Aastate eest, ajal, mil rootslased Kaunase lähedal asutasid paberivabriku, toodi Leetu 16 eesti töölis perekonda Türilt. Nüüd on selles vabrikus veel vaid mõni üksik eestlane tööl. Mõned noored eestlased on siin abiellunud ka muulastega. **J. H.**

Väliseestlased ja Välis-Eesti organisatsioonid!

Tooge oma kodusesse eesti muusikat,
tellides kodumaa heliplaate!

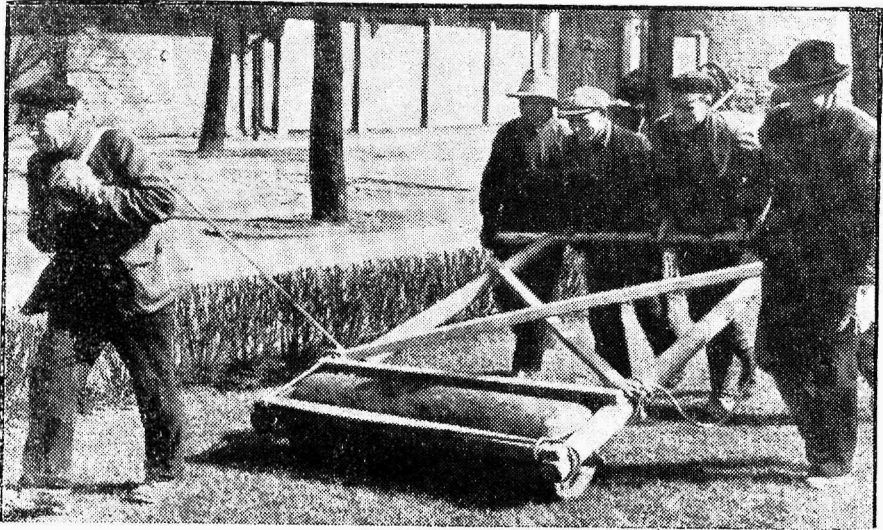
Täielise valiku eesti heliplaatidest võimaldab
ainuke kodumaa heliplaatide-tööstus

Bellaccord - Electro

Lai 38, Tallinn, Estonia.

Nõudke katalooge!

Nõudke katalooge!

Kevadised tööd on täies hoos.
Kadrioru pargis rullitakse muru.

Kodumaa sõnumid.

Sisepoliitiliselt tähtsamaks sündmuseks oli aprillis riigivanem K. Pätsi kõne Isamaaliidu keskkomitee peakoosolekul 20. kuupäeval, kus ta teatas, et Isamaaliidu ülesandeks tulevikus jääb ühendusepidamine valitsuse ja rahva vahel ning õiglase arvustuse avaldamine valitsuse sammudele. Ühtlasi teatas riigivanem, et varsti valmib rahvuskogu valimise seadus, ning peamin. aset. K. Eenpalu, kes kõneles järgmisena, arvas, et rahvuskogu valimised võivad toimuda juba käesoleva aasta lõpus. Eesti peab püüdma demokraatliku korra poole, teda reformeerides eestlasele sobivas vaimus.

*

Majandusministri eelarvekõne, mille ta pidas 30. aprillil riigi majandusnõukogus, ei haaranud mitte ainult Eesti majanduslikku olukorda, vaid sissejuhatavas osas ka rahvusvahelist poliitikat, mida läbib silmapilgul taasrelvastumise palavik. Majandusminister toonitas eestlase usku oma rahva ja tema noorsoo elujõusse ning töötahtesse ja märkis, et Eesti rahvamajanduse arengut 1935.-1936. a. võib pidada kõigiti rahuldavaks ja eelmisest aastast isegi paremaks, kuigi 1935. aastal Eesti pidi leppima puuduliku viljasaagiga.

Maaparandamine ja karja tõuparandus on võtnud valitsuse ergutusel jälle hoogu. Suur osa vananenud põllutööriistu on asendatud uutega, kogu riigis rajati 1935. aastal kuni 550 uut asundus-

kohta. Edasi märkis minister tõhusat tõusu ka tööstustegevuses. Kahe viimase aasta jooksul on tööstustööliste palgasumma tõusnud 6,5 milj. krooni võrra. Ärimajanduse läbikäigud on tõusnud 10—15%, maksujõuetus on vähenenud, samuti on kasvanud laevanduse kogutonnaaž. Toitainete hindade tõus soodustas põllumehe seisukorda. Elumaksumuse indeks näitab samuti tõusu, kuid see tõus osutub näiliseks, sest tegelikult võidakse tootlustamisel kallimaid aineid asendada odavamatega. Tuleb märkida, et Eesti rahvamajandus pole veel kaugeltki kasutanud oma tööjõu reserve.

Samuti märkis minister, et Eesti põhivara — metsa säilitamiseks tuleb teostada kütte- ja ehitusreformide, mis saavutatakse uute jõujaamade, telliskivivabrikute, sulfaattselluloosi tehase ehitamise ja turbakütte suurema kasutamise näol.

*

Eesti kodukäsitöö saadused on hakanud omale võitma Am. Ühendriikides pidevat turgu. Peamiseks eksporteerijaks sel alal on o.-ü. „Kodukäsitöö.“

Nüüd on o.-ü. „Kodukäsitöö“ sõlminud Ühendriikide suurema ja tuntuma importäriaga „Margary Trading Co“ lepingu, mille järgi viimane saab ainuõiguse eesti kodukäsitööde turustamiseks Ameerikas. Sama äri kaudu on seni kodukäsitöid läinud Ameerikasse kuni 20.000 kr. eest aastas. Nüüd loodetakse aga nende esemete ekspordis suurt tõusu, kui aga Eesti nii

palju anda suudab. Igatahes ei tohi kodukäsitöö saaduste sissevedu Ameerikasse langeda alla 500 dollari aastas, sest siis kaotab leping oma jõu.

„Kodukäsitöö“ eksporteerib Ameerikasse peamiselt varrastega koetud Eesti vanavaramotiivilisi esemeid — mütse, kindaid, salle, pluuse, spordisokke. „Kodukäsitöö“ tuleb lepingu täitmiseks nüüd tegevust vist suurendada. Praegu on tal valmis üks 1000-kroonine tellimine. Esemeid valmistab ülemaaline kudujate võrk, umbes 100 naist, moodustades väljaõppinud kaadri. Mustrid saavad nad „Kodukäsitöölt.“

Vabariigi valitsus otsustas jaatavalt kahe uue telliskivitehase ja ühe katusekivitehase ehitamise küsimuse, mis juba pikemat aega olnud päevakorral. Uued moderniseeritud tehased, mis töötaksid aasta läbi (senise kolme kuu asemel), tulevad ehitamisele juba sügisel. Üks nendest, aastatoodanguga kuni 5 milj. kivi, on ette nähtud Aserisse, teine, 3 milj. kiviga, Sinti, ja kolmas, 2 milj. kiviga, Vaivarra. On arvestatud, et uued tehased võivad anda kive mitte kallimalt kui 2 senti tükk. Praegu maksab telliskivi franko Tallinn 4,8 senti. Telliskivitoodangu töstmisega väheneks puu tarvitamine ehitusmaterjalina, mis läbi võimaldub alles hoida Eesti põhivara — metsa.

Kohtla-Järvel avati uus riigi põlevkivitööstuse õlivabrik, mis annab uue ilme kogu Eesti põlevkivitööstuse rajoonile. Täie töökoormatusega töötades vajab vabrik umbes 60 töölise ja tarvitab öö-päeva keses 20 vagunit põlevkivi. Toorõli valmistab õlivabrik 24 tunni vältel 60 tonni. Toorõlist omakorda valmistatakse kõrvalolevas bensiinivabrikus bensiini ja muid väärtuslikumaid õlisid.

Vabariigi valitsuse poolt 1. aprillil vaadati läbi ja avaldati riigivanema dekreedina elumajade ehitusfondi seadus. Selle järgi võimaldatakse riigi- ja omavalitsuse teenijatele ja neist koosnevale ühinguile elumajade ehitamiseks riiklikku krediiti. Laenu antakse kuni 50 aastaks 3 protsendiga.

Eesti põllumajandusliku ekspordi alal teostus 6. aprillil suurem murrang: Vabariigi valitsus oma otsusega võttis võieksporti ära seniste eksporditööride p. k. „Estonia“, „Eesti Piimäihsuste Liidu“ ja kolme eraekspordööri käest ning andis võieksporti korraldamise täielikult uue asutatava keskliidu „Võieksporti“ kätte. See uus või väljaveo korralda-

ja saab ainuõiguse eesti või väljaveoks. Ühtlasi likvideeriti kõik senised eksporditöörid. „Võieksporti“ esimeheks määras Vabariigi valitsus senise majandusministri abi A. Reinarti. Valitsuse arvates riigikassa ja ühiskonna huvid nõuavad, et eesti või eest saaks välismaal võimalikult kõrget hinda.

Välisministeeriumi väliskaubanduse osakonnas on praegu ettevalmistamisel uued kaubalepingud Inglismaaga ja Ameerika Ühendriikidega. Esimene nendest valmib augustis, mil vana leping kaotab kehtivuse. Ühendriikide valitsuse soovil pikendati Eesti poolt senist kaubalepingut Ühendriikidega ühe aasta võrra, et saada aega põhjalikeks läbirääkimisteks. Nagu „Päevaleht“ teatab, püsib Eesti valitsusriigikondades arvamine, et Eestil tugevasti passiivseks paisunud kaubavahetuse suhtes Ühendriikidega jääb kaks võimalust, kas piirata sissevedu sealt või laiendada väljavedu sinna.

29. aprillil Vabariigi valitsus otsustas Tartu ülikooli tehnikateaduskonna tuua Tallinna, kus ta algab tegevust kõigi osakondadega 1. septembril s. a. Küsimus oli kaalutlemisel juba pikemat aega. Paljud mõjuvad asjaolud rääkisid Tallinna kui suurema tööstusliku keskuse kasuks.

Raamatuaasta peakomitee asemele, kes lõpetas oma töö kevadpühiks, loodi raamatufond, mis jääb püsivalt tegutsema sihtasutisena. Fond, mille alusvaraks on määratud 100.000 krooni, saab oma ülesandeks kirjanduse auhindamise, kaasaaitamise raamatu levikule üldse, kirjastamise hõlbustamise jne. Seda tööd hakkab juhtima end. raamatuaasta komitee peasekretär, kirjanik Juhan Jaik.

Praegustel andmetel külastab eeloleval suvel Tallinna 14 turistidelaeva, mille pardal kogusummas on 5000 turisti. Läänud aastal peatus Baltimere ringsõitudel Tallinna reidil ainult 6 ookeaniaurikut.

6. mail algas Tallinnas 8. detsembril 1935. a. mässukatsest osavõtnud vapside protsess. Süüalustena on kohtu all 154 inimest. Protsess oma suure ulatuse tõttu kestab kauemat aega.

5. mail pühitses oma 70. a. sünnipäeva kunstnik Ants Laikmaa (Laipman), kel silmapaistva kunstnikuna on suuri teeneid eesti kunsti arengus. 1929. a. valiti ta Tartu ülikooli audoktoriks.

A. T.

Sao Paulo Eesti seltsis „Uus kodu“ 4. apr. 1936. a. ettekantud Joh. Lindbergi revüü „Koogel-Moogel“ te-
gelasi.

Keskel, kahe daami vahel, Joh. Lindberg.

Organiseeritud Välis-Eestist.

Bostonisse asutati uus eesti selts.

Ludvig Juht organisatorina.

Bostonis puudus käesoleva ajani organisatsioon, mis oleks sobiv olnud kõikide Bostoni eestlaste koondamiseks. Seni tegutses Bostonis küll Bostoni Eesti Töölise Klubi, kuid see oma pahempoolsuse tõttu ei saanud vastuvõetav olla kõikidele Bostoni eestlastele.

Käesolevate ridade kirjutaja ja teised, kes omal nahal tunda olid saanud, kuivõrd tähtis on võõrsil olles sidemeid pidada kaasmaalastega, algatasid rahvusliku poliitiliselt erapooletu seltsi asutamise küsimuse ja 19-dal aprillil asutati Bostoni Eesti Selts.

Nii on väliseestlaste organisatsioonide arv tõusnud jällegi ühe võrra.

Asja algatajad leidsid rohkesti seltsi asutamise mõtte pooldajaid vanemate Bostoni eestlaste seas ja nii rakenduti tööle seltsi rajamiseks. Esiolgu näis, et eestlasi Bostonis vist polegi peale paari-kolme isiku, kuid paari nädala jooksul oli hangitud juba üle neljakümne perekonna aadressid (osutus küll hiljem, et rida perekondi oli kortereid vahetunud vahepeal ja vististi hulk siinviibivaid eestlasi ei saanud välja-saadetud kirju kätte).

Kontakti loomine kohapealsete eestlastega ei osutunudki nii kergeks, nagu pealiskaudsel vaatlemisel võiks tunduda. Ligi poolteise miljoni elanikuga linnast (õigemini linnade rühmast) välja otsida 30—40 perekonda, polegi nii naljaasi ja pealegi mõtte liigutajad omasid — nagu härra Ludvig Juht kord tähendas — ka „väikese kõrvaltegevuse“ Bostoni Eesti Seltsi loomise kõrval. Erilist agarust näitasid üles seltsi organiseerimistööl härra Juht, kel-

le võimed kaugeltki mitte ei piirdu suurte viiulite mängimise oskusega, usutaduse üllõpilane härra Veske, Bostonis praktiseeriv doktor Ein ja härra Reinap.

Et anda Bostoni Eesti Seltsi asutamisele pidulikumat ilmet, olid kunstnikepaar Juht'id valmis täitma kontsertosa, mängides ja lauldes ainult Eesti muusikateoseid. Dr. Ein võttis oma peale „kuldsoo“ osa. Härra Veske valmistas programmi ja härra Reinap hoolitses kirjade väljasaatmise, ruumide hankimise ja tehnilise külje eest.

Mõned avaldasid arvamist ja kartust, et kas Bostoni vanemad eestlased ka asjale küllaldaselt kaasa tunnevad, ja kas mitte B. E. T. Klubi liikmed seltsi asutamist murja ei aja. Eestlastele omase kangekaelsuse ja jonnakusega ütlesid aga asja algatajad: „Selts saab asutatud igal juhul!“

Pühapäeva õhtupoolikul, 19. aprillil, Norfolk House'i poole sammudes kerkisid pähe küll mitmesugused kahtlused: Kas kõik, kellele kutsed saadetud, ka kutsed kätte said, kas leitakse aega ja huvi tulemiseks jne. Need kahtlused haihtusid aga kohe, kui ees leidis juba hea hulk inimesi, ja juure tuli üha uusi. Parajaks ajaks olid väheldase saali istekohad pea viimaseini täidetud. Olime lootnud, et kokku tuleb vast 20—30 inimest, kuid nüüd oli koos kõvasti üle 50-ne. Enamik nägi vististi esimest korda Bostonis nii palju eestlasi korraga koos.

Härra ja proua Juht kandisid ameeriklanna proua Setchell-Powell'i klaverisaatel ette rea puht-eesti muusikapalasid ja viisid sellega kogu kuulajaskonna rohkem kui tunniks ajaks kaugele kodumaale. Kõik ettekanded võeti vastu sooja ja tugeva aplausiga. Eriliselt näisid mõjuvatena proua Juht'i lauldud rahvalaul „Lapsepõlves“ ja härra Juht'i mängitud

„Ema süda“, „Eesti tants“, ja lisapalana ettekantud „Tõmba Jüri“. „Ema süda“ oli mõnelgi silmad niisukeks tõmmanud, nagu pärastpoole selgus. Muid olid Bostoni eestlased esimesed eestlased, kes Ludvig Juht'i mängu said kuulda tema äsja ostenud Ruggeri suurepärase kõlaga kontrabassil.

Peale kontsertosa esines dr. J. Ein lähikese selgitava kõnega Bostoni Eesti Seltsi asutamise vajalikkuse ja tähtsuse kohta. Kõne leidis üldist heakskiitmist ja kõne lõpul selgus, et enamus koosviibijaist B. E. Seltsi asutamist kindlasti pooldavad, ainult paar B. E. T. Klubi liiget arvasid B. E. Seltsi asutamise olevat üleliigse, kuna Bostoni eestlased võiksid sama hästi koonduda B. E. T. Klubisse. Klubi poliitiline ilme ei olevat enam see, mis varem jne. Tõele au andes ei teinud aga klubi liikmed katsetki B. E. Seltsi asutamist nurja ajada. Kuna klubi arvesse ei saanud tulla organisatsioonina, kuhu saaksid koonduda kõik eestlased, maailmavaate peale vaatamata, ja rahvusliku, poliitiliselt

erapooletu B. E. Seltsi asutamine igati põhjendatud oli, ei peetud tarvilikuks sel teemal pikemalt aega raisata ja asuti asutajaliikmete registreerimisele ja ajutise juhatuse valimisele.

Lükkemeks registreerisid end ligi 20 koosviibijaist. Ajutisse juhatusse valiti härrad: Ein, Juht, Pilmann, Sundbach ja Rokenbaum. Esialgse Bostoni Eesti Seltsi aadressina on juhatustüükme härra L. Juht'i aadress: 122, St. Stephen St., Boston, Mass.

Peale koosoleku lõppu suur osa kokkutulnuist ei mõelnudki veel äraminekule ja aeti omavahel juttu üle paari tunni, sest niisugust head juhist pole varem olnud. Kasutati ka juhust perekondlike küllakutsumiste edasiandmiseks. Kindel on, et paljude rahvustunne tunduvalt värskendus. Järgmisel üldlaulupeol on vististi laulupeokülastuste hulgas ka mõned Bostoni Eesti Seltsi liikmed.

Boston, 21. aprillil 1936. a.

Dr. med. M. KASK.

Eesti näitelrapp Sao Paulos 10-aastlane.

Joh. Lindbergi lahkumine.

4. aprillil korraldas Sao Paulo Eesti Abiandmise- ja Hariduseselts „Uus Kodu“ Brasiilia Eesti näitelrapi 10-aastase tegevuse juubeli koos Johan Lindberg'i tulu- ja lahkumisõhtuga. Kanti ette Johan Lindberg'i juhtimisel ja osavõtul tema enda poolt loodud revüü „Koogel-Moogel“, mis oma eritantsude poolest äratas suurt tähelepanu. Rohkeid kirjutisi hästiõnnestunud revüüst ühes Johan Lindbergi ülesvõtetega ilmus Brasiilia ajalehtedes ja ajakirjades.

Joh. Lindberg on üks paremaid tantsu- jõude Brasiilias ja töötab Brasiilia riigiteatris esimese tantsijana. Juba noore eas on ta tegutsenud „Estonia“ lavul ning juba siis ennustati talle suurt tulevikku. Joh. Lindberg rändas Brasiiliasse 1926. a. Nüüd on ta kutsutud esinema Euroopa suurematesse linnadesse.

Joh. Lindberg'i revüü „Koogel-Moogel“, mis tema lahkumisõhtul eesti seltsis kanti ette, oli üks paremaid, mida selts on jõudnud anda oma tegevuse kestvusel. Kõige pealt tuli imestada Joh. Lindberg'i pidavat tahet ja energiat: ta kombineeris ise muusikat, lõi teksti, oli ise näitejuht ja lavastaja, tantsija ja laulja.

Paremaiks piltideks revüüs olid: „Mees, kes naerab“, „Kanadas“, „Havais“ ja „Pärsias.“ Mõjuvalt esines Lindberg pildis „Mees, kes naerab.“ Naisosalistest olks mainida Violeta U m b e r g'i, kes omab suuri lootusi tulevikus. Olles vaid 16-aastane, omab ta tantsijale nõuetava võhuva keha ja hinge. Violeta Umberg on J. Lindberg'i õetütar.

Tantsija Joh. Lindberg,
kes on esinenud hea eduga Brasiilias.

Suure töö tegid ka laulukoori juht V. Göetz, dekorator R. Sirk ja valgus-efektide looja M. Munso.

Publikut oli saal tulvil ning piduliste hulgas viibisid ka E. V. aukonsul Finn B. Arnesen abikaasaga, Soome konsul Lyder Sagen abikaasaga ja Leedu konsul.

Joh. Lindbergile ja näitlejaile annetati rohkesti lilli. Peale selle kingiti J. Lindbergile tema pilt (tantsuosas) kuldraamis.

Joh. Lindbergi tulu- ja lahkumisõhtu oli ühtlasi ka seltsi näitegrupi 10-aastase tegevuse juubelõhtu. Nagu Ed. Tamberg oma kõnes teatas, on seltsi näite-trupp 10 aastat vana. Kümme aastat tagasi mängisid näidendis, mis tol korral ette kanti „Estonia“ seltsis, praegu eesti seltsi „Uus Kodu“ kandvamad jõud. „Estonia“ selts ja „Sao Paulo E. Noorte Ühing“ likvideerusid ja sündis uus praegune eesti selts „Uus Kodu“, kuid näite-trupi vanad tegelased on püsinud.

Eesti Selts „Uus Kodu“ näitetrupp on suuresti kaasa aidanud Sao Paulo eestlaste koondamisele seltsi ümber.

„Uus Kodu“ ilmub edasi.

Lõuna-Ameerika ajakirja „Uus Kodu“, mis vahepeal sattus rahalistesse raskustesse, otsustati mitte seisma panna, vaid teda antake nüüd välja kuus korda aastas, iga kahe kuu järele üks number.

Ühtlasi moodustati ajakirja juure propaganda osakond, mille juhiks nimetati ajutiselt Brasiilias viibiv Jüri Viinamaagi.

Sao-Paulo eestlane Richard Preisman annetas ajakirjale 100 milreisi ja ka konsul Finn B. Arnesen lubas ajakirja rahaliselt toetada.

Ajakirja propaganda osakond nimetas oma esndajaks Eestis pr. Helma Viinamaac, Tallinas, Niine 9—7, kes võtab tellimisi vastu ning õiendab kõiki „Meie Kodu“ rahalisi asju.

Ajakirja toimetusse kuuluvad: E. Anderson, J. Bauer, A. Aur ja J. Toop.

Helsingi eestlaste seltskondlikust elust.

Suurte pidustuste järele veebruaris, kus Helsingi eestlased ühes Vabariigi aastapäeva pühitsemisega korraldasid raamatu-aasta näituse ja hõimu- ning kirjanduseõhtuid, pidusid ja aktusi, on nüüd eestlaste elu teispool lahte jälle veeremas harilikus tempos.

Helsingi Eesti Seltsi tegevuses võib üldse märkida elavnemist. Seltsi koosviibimistel küib rahvast rohkem, kui varem. Oma vabast ajast löövad kaasa seltsitegevuses ka akadeemilised noored; selline

uute jõudude töölerakendamine valab vastset energiat ka vanadesse tegelastesse. Isegi Fortuuna on H. E. Seltsile nüüd naeratanud, — mineval aastal osteti seltsile Soome võidulaenu obligatsioone ja nüüd võitis selts ühe seesugusega 10.000 Smk., mis on ilus liha seltsi kassas ja märksa kergendab tööd tulevikus.

Peale pidude, koosviibimiste ja loenguõhtute korraldamise on H. E. S. viimasel ajal ka oma raamatukogu täiendanud. Kingitustena on saadud raamatuid umbes Ekr. 120.— eest ja ostuteel on uut kirjan-dust muretsetud umbes Ekr. 90.— eest.

Soomlastele on jällegi mitmel korral ja moel näidatud, kuidas lahetagune vennas-rahas on arenenud. Eesti raamatu-aasta näitus sai suure vaimustuse osaliseks nii Helsingis kui ka hiljem Soome vanas kultuuripesas Turus. Eesti tantsitari Ella Ilbaki äsjane esinemine Helsingis talle kestvaid ovatsioone rohkel arvul kokkutulnud pealima valitud publikult. Kiitva arvustusega polnud kitsid ka ajalehed. Sama võib märkida ka pr. Murrik-Polonsky külaskäigust, kes siin kontsertreisil teisel lõhavõttepäival. Põnevusega oodatakse ka kunstnik Viiralti näituse jõudmist Helsingi.

16. märtsil pühitses siin tuntud seltskonnategelane pr. Leeni Vesterinen oma 50-a. sünnipäeva. Leeni Vesterinen-Ploompuu on sündinud Kuusalus, Eestis, kust ta abiellumise järele konsul E. Vesterinen'iga asus elama Soome. Siin on ta palju töötanud Soome-Eesti suhete arendamisel, viies hõimutööd osavalt ja võimsalt edasi. Haritud, laia silmaringiga inimena on pr. Vesterinen võtnud osa väga mitmesugusest seltskondlikust tööst, nii karskuse alal, naisõiguste eestvõitlejana, eesti keele õpetajana, sõnaraamatute koostajana ja avaldades Soome lehtedes suure hulga artikleid Eesti kultuurelust ning soome-eesti hõimutööst. Praegu on pr. Vesterinen soomlus-lüüdi sugurahvaste osakonna sekretär ja Eesti büroo juhataja. Juubilar sai palju õnnesoove ligidalt ja kaugelt. Üks õnnitlejaist oli ka sinne eesti selts. A. N.

Teisel kevädpäeval, 13. apr., pühitses Helsingi Eesti Selts oma 23. aastapäeva, millest võttis osa rohkesti tähtsaid külalisi, eesotsas saadiku H. Rebasega ja silmapaistvaid tegelasi Eestist — pr. A. Varma, pr. M. Raamot j. t.

Peo tervituskõnega esines siin ajutiselt elav eesti üllõpül. V. Krigul. Soome ooperilaulja Thure Bahne, kes tallinlastelgi hästi tuntud, esines nelja lauluga. Klaveri-ettekandeid esitasid pr. Murrik-Polonski stuudio õpilased.

Lühikese aruande seltsi tegevusest ja toimingutest andis seltsi esimees Sah-

ras, kusjuures kriipsutas alla, et uue võimude poolt kinnitatud põhikirja alusel on nüüd võimalus tegevust endiselt jätkata. Selles on oma lahket kaasabi osutanud Eesti saatkond.

Peale eeskava oli koosviibimine teelaualas ja tants.

Selts on pidanud kevad-talvel veel ühe näokatte-pee ja mõned referaatõhtud. Esmasp. ja neljap. õhtutel käib nüüd rohkemal arvul noori Seltsis koos meelt lahutamata, vestlemata, teed joomata jne. A. J.

Riia eesti seltside tegevusest.

Peale E. V. aastapäeva pühitsemist on elu siinpool üldse möödunud harilikult vaiksemalt. Eelolevaks ajaks on aga suuremaid kavatsusi. Mainimisväärt on kavatsus ühist suurt Läti eestlaste pidupäeva korraldada 23. ja 24. juunil Apes, kus tuleks sisseõnnistamisele seltsi- ja koolimaja. Sellise ürituse läbiviimisele on asunud Eesti Organisatsioonide Liit Lätis, saates kõigile organisatsioonidele Läti vastavad üleskutsed. Kuna Ape on ainult paar kilomeetrit Eesti piirijoonest, võib samal ajal teha ka väikese „hüppe“ Eesti pindalale. Peab soovima vaid kõike head huvitava ja suure Läti eestlaste pidupäeva kordaminekuks.

26. aprillil korraldas Läti Rahvusnoorsoo Ühing Balti pidupäeva, millest võtsid osa Läti-Leedu Ühing ja eestlaste poolt Riia Eesti Haridus- ja Abiandmisseltsi laulukoor, tantsutrupp ja naiskomitee eestilise toidulauaga.

Selliseid ühiseid ettevõtteid on olnud varemgi. S. a. 8. veebruaril oli ohvitseride kasiinos kõikide rahvaste pidu, millest võtsid osa eestlaste rühmana Riia Eesti Naisselts eesti lauluga ja R. E. H. ja A.-seltsi rahvatantsude trupp tantsudega, kes sai üldise poolehoidu osaliseks ilusate eesti rahvatantsude ettekandmisel. Tantsiti „Tuljakut“, „Viru polkat“ ja „Jooksupoikat“.

5. aprillil oli Riia Eesti Haridus- ja Abiandmisseltsi peakoosolek, mis ikka on olnud Riia organiseerunud eestlaskonnale tähtsaimaks, eriti kevadine peakoosolek, mil tuleb kinnitamisele küllalt tarmukas eelarve. Käesoleval aastalgi jäid endisteks mitmesugused toetused Riia eesti vaestele, algkoolile, üliõpilasseltsile jne. Mainimist väärib ka Ape Eesti Haridusseltsi laenuprotsentide kustutus ja uue L. 1.000.—suuruse laenu andmine samale seltsile seltsi- ja koolimaja ehituse lõpuleviimiseks. Seltsi uus juhatus moodustus järgnevalt: esimees hr. J. Verendel, kirja-

toimetaja hr. A. Kivi, kassahoidja hr. R. Teffer, ning teised juhatusliikmed härrad V. Kruus, J. Järv, H. Danilevsky, O. Kütt, Arn. Kasak, A. Mill, N. Saar ja A. Heinrichson.

REHA osakond pidas oma peakoosoleku 22. märtsil, mil endine juhatus, härrad V. Kruus, H. Jalak, J. Koppel, J. Kalt, P. Reinvald, J. Viilop ja A. Kasak tagasi valiti.

Riia eesti organisatsioonide tegevusest oleks veel mainida: REHA huviõhtu 11. märtsil prl. G. Raman'i referaadiga, Riia eesti algkooli korraldusel 15. märtsil peetud REHA osakonna loterii-allegri ja piduõhtu, koorilaulu ja näitemänguga; V.-E. Üh. Riia klubi koosviibimine 20. märtsil konsert V. Kruus'i referaadiga, REHA huviõhtu 25. märtsil pr. A. Kante referaadiga õige haruldasel teemal: „Makrokosmos ja mikrokosmos.“ REHA osakonna peoõhtu 13. aprillil soolauludega ja operetiga „Terve eskadron.“

26. aprillil peeti Eesti Organisatsioonide Liidu peakoosolek rohkearvulise osavõetuga nii Riia kui ka provintsi eesti seltside esindajate poolt. Liidu endine juhatus, hr. J. Verendel, Hendrikson ja Kasak, ja endine revisjonikomisjon, pr. Eller, hr. Tiro ja Ivask valiti tagasi. Vormiliste takistuste kõrvaldamisega koondusid nüüd kõik provintsiseltsid Eesti Organisatsioonide Liitu.

Liidu peakoosolekul tehti korraldusi Hopa Eesti Seltsi uue maja pidulikuks õnnistamiseks 24. juunil. Läbirääkimistel arutati koolide asutamise küsimust Heinastes ja Liepnas ja muid päevaküsimusi. Eesti Organisatsioonide Liit on möödunud aastal väga edukalt tegutsenud.

2. mail korraldas Riia Eesti Naisselts kevadpeo rahvatantsu ja loteriiga.

Nii oli käesoleva aasta esimene veerand Riia Eesti seltside elus väga tegevusrikas ja mitmekesine.

Eesti seltsi tegevusest Kaunases.

Kaunase Eesti Selts pidas 29. märtsil s. a. oma korralise aastapeakoosoleku. Koosolekul märgiti, et seltsi senist tegevust tuleb pidada kõigiti kordalainuks. Kassa ülejääk 1. jaanuariks s. a. oli 1034,58 litti, millest läinud aasta tegevuse puhast ülejääki oli 160,58 litti. Järgmiseks aastaks valiti tagasi senine juhatus täies koosseisus: J. Holmann, J. Malberg, proud dr. Snieckus ja K. J. H.

Mitmesugust.

Saabunud ja lahkunud väliseestlasi.

Kevade saabumisega on märgata ka rohkem liiklemist väliseestlaste hulgas.

9. aprillil sõitsid Rootsi—Ameerika liini laevaga „Gripsholmiga“ New Yorgist välja ning saabusid 21. aprillil kodumaale: pr. Julia Malmann, h-rad Karl Uibopuu oma pojaga, Jacob Rink ja Aleksander Allikson. Hr. Uibopuu jäi peatama Tallinna, kuna teised asusid provintsi. 4. apr. saabus pr. Hedvig Laas.

23. aprillil lahkusid sama laevaga Valter Virtman ja Välis-Eesti Ühingu liige hr. Felix Kopti poeg Russel Kopti, siirdudes New Yorki.

Mai algul pidi siirduma liihajalise siinviibimise järgi tagasi New Yorki hr. Lee Randall (Reinap), kes siin abiellus prl. Kissaga.

26. mail lubasid Rootsi—Ameerika laevaliini laevaga sõita P.-Ameerikasse Kristjan Ringberg abikaasa ja pojaga ning pr. Marie Steinberg.

Cunard White Star liini a-l. „Ascania“ sõitis 26. aprillil Kanadasse, Montreali, pr. Helmi Kaarik. Pr. Kaarik saabus kodumaale möödunud aastal külastama sugulasi.

Norddeutscher Lloyd'i laevaliini sõitis New Yorki 15. aprillil pr. Vilhelmine Kersna. 2. mail sõitis aurik „Bremenga“ New Yorki Eduard Mey.

A.-l. „Keila“ töi 16. aprillil Buenos Airesest kodumaale ins. Hoopi abikaasaga ja Samuel Toropi.

Kodumaale saabusid veel 7. mail Rootsi-Ameerika liini kaudu Hans Rakman, prl. Helene Neps, Stewen ja Vera Smolinoff, pr. Alma Usman, Voldeemar Nõmigi, Johannes Jänes, George Anderson, pr. Johanna Kaarman ja Jack Humer.

Nagu P.-Ameerikast kuulda, valmistuvad sealsed eestlased ette kodumaale sõidule. Kavatsetakse kasutada otsesõitu Tallinna—Rootsi—Ameerika liini laevaga „Gripsholmiga“, mis New Yorgist väljub 29. mail ning Tallinna saabub 12. juunil. Seni on end üles annud 20 sõitjat.

Välis-Eesti Ühingu teateid.

17. aprillil pidas Välis-Eesti Ühingu oma peakoosolekut hr. A. Veileri juhatusel. Ühingu esimees J. Kristelstein oma aruandekõne rõhutas Välis-Eesti Ühingu tegevuse järjekindlat tõusu. Ühingu rahaline läbikäik on võrreldes algaastaga kasvanud kümnekordselt. Ühingu tegevus on nüüd riiklikult ja üldrahvuslikult tunnustatud teguriks väliseesthuse organi-

seerimisel. Möödunud tegevusaastatel on Ühingu suunanud oma tähelepanu peamiselt väliseestlastele. Nüüd, kus Ühingul on loodud kindel ühendus väliseestlastega, tuleks Ühingu tegevust rohkem paisutada ka kodumaal.

Kanti ette Välis-Eesti Ühingu 1935. a. tulu ja kulu, mis tasakaalus kr. 4.898.42 ja Ühingu varanduse seis 31. XII 35. kr. 1802.99-ga tasakaalus. Rahaline aruanne võeti peakoosoleku poolt vastu. Ühingu ning kuukirja „Välis-Eesti“ eelarve, mis tasakaalus kr. 10.900.—, võeti vastu.

Juhatuseset liisu läbi väljalangenud juhatusliikmed Ernst Jürgens ja August Kimberg valiti tagasi ja neile lisaks veel kaks uut liiget: ins. Konrad Mauritz ja välisministereiumi direktor Jaan Mölder.

Korraldav toimikond moodustati järgmistest liikmetest: Adolf Aulik, Joh. Preast, Felix Treder, Vold. Ojansoon, A. Nippak, Jüri Salvela, Joh. Mölder ja H. Haljaspõli.

Revideerivat toimikonda täiendati kahe liikmega: Joh. Rumberg ja ins. Rud. Ise. Seni kuulusid revideeriva toimikonna koosseisu veel: ins. J. Lorens, H. Thalberg ja J. Vink.

Koosoleku lõpul harutati asumaade küsimust, mis leidis elavat sõnavõttu.

Välis-Eesti Ühingu juhatus jagas ametid omavahel järgmiselt: esimees — J. Kristelstein, abiesimehed — Ed. Riisman ja E. Virgo, kirjatöimetaja — V. Kargaja ja laekur — E. Jürgens; teised — ametita liikmed.

*

Ühingu uuteks liikmeteks on võetud vastu:

Kurman, Osvald, kunstnik, San Francisco.

Käpp, Verner, laevanduse insenermehaanik, Inglismaal.

Seeberg, Anna, juuksetööstur, New York.

Kursisedel.

11. mail 1936. a.

	Ost	Müük
1 Inglise naelsterling	18.11	18.35
1 U.S.A. dollar	3.64	3.72
1 Kanada dollar	3.58	3.68
100 Prantsuse franki	24.00	24.30
100 Saksa riigimarka	135	138.50
1 Austraalia naelsterling	13.50	14.70
100 Soome marka	7.98	8.10
100 Läti latti (clearing)	—	118.30
1 Argentiina peso	1	—
100 Brasilia milreisi	19.50	—

Ed. Vilde elulugu koostamisel.

Üleskutse väliseestlastele.

Kirjanik Fr. Tuglas on asunud koostama Ed. Vilde elulugu ja pöördub kõigi poole, kes omal ajal Vildega kokku on puutunud, et need saadaksid temale kasutamiseks Ed. Vilde erakirju, käsikirju, pildimaterjali jne. Samuti palub ta kõiki lahkunud sõpru, tuttavaid ja kaasaegseid saata talle memuaarilisi materjale Ed. Vildest. Eriti tähtsad on teated Vilde tegevuse esimesest poolest. Väliseestlased võiksid anda teateid tema elust Peterburis (1882, 1905), Riias (1889), Moskvast (1896), Berliinis (1890-92 ja korduvalt hiljem), Helsingis (1905, 1906), New Yorgis (1911), pikast pagulasajast Kopenhaagenis jne.

Materjalid palutakse saata aadressil: Tartu, Eesti Kirjanduse Selts.

Väliseestlased olivad

kodumaal elavaid

Peeter Hindriku pg. KAMENIK'i,
Paul Adami pg. ISSAK'i,
Rudolf Johani pg. LIIVAK'ut,
Johanna-Helene SCHÖNBERG'i (sünd. Teiv).

Teateid palutakse saata Välis-Eesti Ühingu le, postk. 100, Tallinn.

Õiendus.

Brošüüris „Välis-Eesti Ühing 1935. aastal“ on ühingu liikmete nimekirja

sattunud eksitav trükkiviga. Peab olema „KURIS, Rudolf, Tallinn“, mitte „Kurits, Rudolf Tallinn,“ mida Ühing palub lühkelt vabandada.

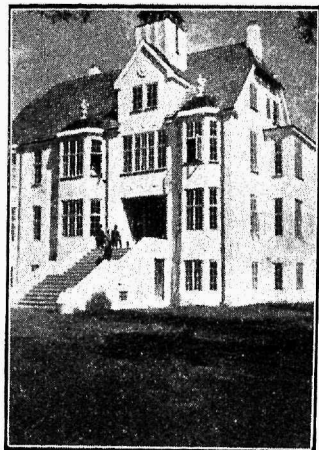
Uus õpperaamat.

Praktiline eesti keele õpperaamat vene ja saksa keelt kõnelejaile on ilmunud. Hind kodumaal Ekr. 4.25, välismaal Ekr. 5.—.

Lugejate kirjakast.

E. V., SAO PAULOSt. — Meie siinsed eestlased on tõsiselt rahutud passi asjade pärast. Veel seni ei ole kohalik konsul saanud õigust passide tähtaja pikendamiseks. Samuti on passimaksude asi alles lahendamata. Eestlased tõsiste patriootidena tahaksid meeeldi alal hoida oma riikkonduse, kuid tundub, nagu oleks meid siin unustatud.

VASTUS: Välisministeerium on, nagu teatatakse, juba mõne aja eest passivõlgade küsimuse lahendamisele asunud. Praegu on see läbivaatamisel siseministeeriumis. Loodetavasti otsustatakse see pea rahuldavalt. Mis puutub konsuli passi tähtaja pikendamise õigusse, siis omandab ta selle õiguse nüüpea, kui võtab ametisse eesti keelt valdava sekretäri. Kuuldavasti on konsulil juba kohane kandidaat (eestlane) välisministeeriumile kinnitamiseks esitatud.

Müüa soodsatel tingimustel

peaaegu valmishit. maja

Pääskülas, Öitse t. 42 (12 klm. Tallinnast) ilusas, kuivas männimetsas. Krundi 1600 ruutsülda. Lähemaid teateid saab: Tallinn, Rütli t. 11, kl. 2-3 äripäeviti ehk telefon 444-80.

Vastutav- ja tegevtoimetaja: Ed. Riisman.

Talitusjuht: B. Tiido.

Toimetus: J. Jaik, A. Nippak ja B. Tiido.

Ajakiri „Välis-Eesti“ ilmub Tallinnas iga kuu kord. Tellimishind: välismail \$ 1.— aastas; Eestis, Lätis, Soomes ja Leedus Ekr. 2.50 aastas.

Väljaandja: Välis-Eesti Ühing, V.-Posti 8, ehk postkast 100, Tallinn. Telef. 426-60.

Tallinnas, 12. mail, 1936.

O.-ü. „Vaba Maa“ trükk Tallinnas, 1936.

HOTEL BRISTOL

end. „PETERBURG“

Tallinn, Rataskaevu 7.
Tel. 426-33.

Moodsaim linnas. Soe ja külm vesi. Toad vannitoa ja tualetiga. Kõik mugavused. Tubades telefon. Parim köök.

Restoran.

former „PETERBURG“

Tallinn — Estonia
Rataskaevu 7. Tel. 426-33

Largest first-class hotel of the town. Centrally situated. Recently renovated. Hot and cold running water. With private bath and toilet and every modern comfort. Telephones in all rooms. Excellent cuisine.

Restaurant.

OSCAR STUDE, Tallinnas

Asutat. 1882 a.

EKSPEDITSIOONI ÄRI.

Inkasso — Kinnitamine — Laeva-
agendid.

Oma puksiirid ja laod raudtee
ühendusega. — Oma autopark.

Koninklijke Nederlandsche Stoomboot
Maatschappij, Amsterdam, esindaja. —

Osakonnad:

Pärnus, Pühavaimu 8.

Tartus, Ülikooli 44.

Valgas, Maleva 2.

Viljandis, Lossi 8.

Telegr. aadress igas kohas: „Studeos“.

Nõudke ainult!

Tuntud

Kaubamärk

prov. H. Jürgens'i

BOR-THYMOL
seepi

**Kõrgemas headuses tua-
lettseep** vistrikute, tedretäh-
tede, päikese põlendiku ja üle-
liigse higistamise vastu.

**Teeb naha siledaks ja
pehmeks.**

Müük apteekides, rohu- ja
teistes paremates kauplustes.

Londonis suure kuldaurahaga kroonitud

Londonis suure kuldaurahaga kroonitud

Kõigile,

kes tunnevad huvi eest-
laste elust Lõuna-Ameer-
ikas, see saagu Lõuna-
Ameerika Eesti ajakirja

„Meie Kodu“

tellijaks!

Hind kr. 2.— aastas.

Toimetus ja talitus:

Caixa Postal 3530, Sao
Paulo, Brasil.

Proovinumbriid saadetakse tasuta!

Tähelepanuks Tallinna sõitjatele!

Peale osalist ümberehitust ja remonti soovitame 1-se järgulist ja mugavat hotelli

HOTELL-RESTORAN „ROOM“

Tallinnas, Maneeži 1, tel. 425-51.

Tubades soe ja külm jooksev vesi,
===== vann, duš ja telefon =====

Köök esmajärgulise koka juhatusel. Baar.

MUUSIKA

lõunaks ja õhtuks.

Hinnad mõõdukad!

Hinnad mõõdukad!

„WABA MAA“

sammub sirgjooneliselt ja kindlalt oma rada. „Vaba Maa“ seisab julgelt selle eest, mida nõuavad riigi ja rahva huvid. „Vaba Maa“ sündis koos Vabariigiga, elas temaga kaasa kõik mured ja rõõmud. Sellepärast on Eesti saatus „Vaba Maa“ südamele nii lähedal.

„Vaba Maa“ annab kõike, mis huvitab lugejat. „Vaba Maa“ informatsioon kodu- ja välismaa sündmustest on täpne ja erapooletu. Pildid igast ilmakaarest täiendavad sisu. Juhtkirjad on nimekate asjatundjate sulest. Gori vaimukad karikatuurid ja piibujutud tekitavad nalja. Paeluvad romaanid on tuntud kirjani-kelt.

„Vaba Maa“ maksab tellides välismaale 1,15 dollarit kuus.

O-ü. „Vaba Maa“ väljaandel ilmuvad veel: „RAHVALEHT“ kolm korda nädalas huvitava ja elava sisuga. Tellides kolmeks kuuks 1,15 dollarit. „MAA HÄÄL“ — kolm korda nädalas ilmuv maa-rahva ajaleht. Tellimishind — 35 dollarit kuus. „ESMASPÄEV“ — eeskujulik nädalleht, kuueks kuuks tellides — 90 dollarit.

=====

Tellimised
saata

„VABA MAA“
peatalitus

Tallinn, Estonia

=====

Hind 25 senti ehk \$ -10.

T Ü „MAJA“

„Estonia“ teatri vastas

**EHITUSMATERJALI
JA MAJATARVETE
KAUPLUS**

TELEFON 461-39

Soovitab hooajaks:

Igasuguseid ehitusmaterjale
ja majatarbeid,

**aiatööriistu ja
maalritarbeid.**

Restoran-kabaree

ja

suveaed

Estonia

Tallinn, Estonia puiestee 6.
Telefon 462-23.